BADANIE:
Obraz szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta
w odniesieniu do Powiatu Kartuskiego

BADANIE:
Obraz szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta
w odniesieniu do Powiatu Kartuskiego

Opracowanie: Marta Dietrich

Pomorska Pracownia Badań Obywatelskich

Gdańsk 2022

Opracowanie merytoryczne: Marta Dietrich
Opracowanie graficzne: Klara Mirecka
Opracowanie redakcyjne: Marta Dietrich, Jan Smentoch
Wolontaryjne opracowanie digitalizacji ankiet: Oskar Jaworski

Zdjęcia: Jan Smentoch i www.pexels.com

ISBN 978-83-965899-0-3

STOWARZYSZENIE ROLNIK

Pomorska Pracownia Badań Obywatelskich

akumulator społeczny

POMORSKA SIEĆ COP

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

NIW Narodowy Instytut Wolności

Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 NOWE FIO

Projekt dofinansowany w ramach Funduszu Nowy AKUMULATOR SPOŁECZNY, ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO

Spis treści

Wprowadzenie 5

Metodologia 8

Raport z badań 10

1. Analiza badań ilościowych zebranych w grupie rolników 10

1.1. Wyniki badania. Charakterystyka respondentów 10

1.2. Wyniki badania. Szacowanie strat 15

1.3. Znajomość przepisów i metodologii 22

1.4. Wnioski z badania 23

2. Analiza badań ilościowych zebranych w grupie JST 28

2.1. Analiza profilu respondenta 28

2.2. Analiza profilu respondenta. Rozumienie problemu 33

2.3. Analiza wyników. Obowiązki dzierżawcy 41

2.4. Wnioski z badania 47

3. Analiza badań ilościowych. Badanie organizacji pozarządowych 50

3.1. Profil respondentów 50

3.2. Wnioski z badania 55

Analiza porównawcza wyników. Wnioski 58

Rekomendacje 59

Wprowadzenie

Niniejszy raport ma na celu eksplorację problemu szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta na terenach uprawnych powiatu kartuskiego. Motywacją do przeprowadzenia badania była obserwacja własna prezesa „Stowarzyszenia Rolnik" Jana Smentocha, który sam jest właścicielem pól uprawnych w powiecie i od wielu lat boryka się z problemem szkodliwości dzikiej zwierzyny na uprawy własne. Stowarzyszenie zostało zawiązane w 2020 roku, aby działać na rzecz ochrony pól przed nadmierną populacją dzikich zwierząt, systematycznie niszczących uprawy oraz na rzecz rolników ponoszących szkody łowieckie.

Jan Smentoch, prezes „Stowarzyszenia Rolnik", cały czas szuka rozwiązań w kierunku działania na rzecz ochrony pól uprawnych przed dziką zwierzyną, a także na rzecz racjonalnego kształtowania środowiska i zrównoważonego rozwoju. Według obserwacji prezesa stowarzyszenia, rolnicy w powiecie kartuskim mają spore problemy z uzyskiwaniem odszkodowań za szkody łowieckie w wysokości odpowiadającej faktycznym stratom.

W ramach funduszu Akumulator Społeczny powstało na zlecenie „Stowarzyszenia Rolnik", badanie, którego celem miała być weryfikacja wiedzy na temat szkodliwości działania dzikich zwierząt na uprawy w powiecie kartuskim. Narzędzie badawcze miało pomóc w uzyskaniu informacji ilościowych na temat wysokości i rodzaju szkód, ale także miało pomóc w analizie problemów dotyczących możliwości dochodzenia odszkodowań. Ponadto już na etapie projektowania narzędzia badawczego zwrócono uwagę na konieczność weryfikacji wiedzy rolników dotyczącej oceny szkód i następstw prawnych związanych z szkodami wyrządzonymi przez dzikie zwierzęta w uprawach rolnych oraz ich wycen przez Koła Łowieckie.

Niniejszy raport jest zarówno próbą diagnozy obecnej sytuacji jak i zestawieniem wniosków i rekomendacji, które mogą okazać się bardzo pomocne w projektowaniu na nowo konsultacji społecznych w danym obszarze. Przede wszystkim jest analizą danych ilościowych z badania, które zostało zaprojektowane w taki sposób, żeby pozyskać możliwie szeroką wiedzę na temat problemów wokół wycen szkód wyrządzanych rolnikom przez dzikie zwierzęta.

W rozdziale pierwszym, następującym po części metodologicznej, przedstawiona została analiza danych opracowana na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych wśród rolników. W poszczególnych podrozdziałach przedstawione zostały dane statystyczne wraz z ich analizą i wnioskami z niej płynącymi.

Druga część przedstawia wyniki badań ilościowych zebranych od jednostek samorządu terytorialnego z powiatu. Analogicznie dane statystyczne opatrzono w nim komentarzami a po części analitycznej wskazano na wnioski z niej płynące.

Trzecia część przedstawia wyniki badań ilościowych zebranych od organizacji pozarządowych z powiatu. Przedstawiono w niej dane statystyczne wraz z komentarzem.

Czwarta część to analiza porównawcza wyników zaprezentowanych w trzech pierwszych częściach raportu.

Raport zakończony jest krótkim, ogólnym podsumowaniem wszystkich zebranych wniosków i rekomendacji.

Twórcy publikacji składają podziękowania sołtysom z powiatu kartuskiego oraz pracownikom Biura ARMiR w Kartuzach za rozpowszechnianie badań wśród rolników i pomoc w zebraniu danych.

KRONE

Metodologia

Badanie zostało przeprowadzone w czasie od lipca do września 2022 roku. Na potrzeby badania stworzono trzy rodzaje narzędzia do badania ilościowego typu CAWI (Computer Assisted Web Interview). To wpisująca się w ilościową metodologię badań rynku i opinii technika ankietyzacji internetowej. Pozyskanie danych od respondentów zapewniały dostępne za pośrednictwem przeglądarki www kwestionariusze elektroniczne, odpowiednio przygotowane dla trzech grup respondentów (rolnicy, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe). Nadzór nad ich wypełnieniem zapewniał stały monitoring zapisów przez osobę badacza, który mógł reagować na błędne zapisy i zwracać ankietę do ponownego wypełnienia.

Powody, dla których zdecydowano się na wykorzystanie ankiet internetowych:

- możliwość objęcia badaniem dużej grupy respondentów przy jednoczesnym zapewnieniu reprezentatywności próby, szybkości pomiaru i niskich kosztów realizacji badania - ankiety wysyłane są do respondentów drogą elektroniczną, niknie zatem potrzeba korzystania z usług ankieterów i drukowania ankiet papierowych;
- skierowanie ankiet online do ściśle określonych grup respondentów - ankietyzacja CAWI obejmuje e-mailową dystrybucję personalizowanych zaproszeń do wypełnienia kwestionariusza ankiety, a także możliwość udostępnienia go na portalach tematycznych i w mediach społecznościowych;
- bieżący wgląd w udzielane przez respondentów odpowiedzi - dzięki temu już w trakcie realizacji badania ankietowego możliwe jest cząstkowe opracowanie wyników, albo korekta pytań, jeśli badacz widzi powtarzające się problemy z uzyskaniem wymaganej odpowiedzi;
- zapewnienie maksymalnego komfortu ankietowanym, co było bardzo istotne w tej grupie respondentów, jaką stanowili rolnicy. Grupa ta już na etapie testów okazała się wyjątkowo nieufna, co przekładało się na jej chęć udziału w badaniu i rzetelność udzielanych odpowiedzi. Wybór ankiety elektronicznej to gwarancja anonimowości (nie istnieje tzw. „efekt ankietera"), wypełnić ją można w dowolnym dogodnym dla siebie momencie i miejscu. Ten aspekt okazał się niezwykle ważny w pracy z rolnikami;
- możliwość edytowania kwestionariusza w trakcie trwania ankietyzacji.

Pierwsza część poniższego opracowania opiera się na analizie dostępnych danych statystycznych zebranych za pomocą badania ilościowego (Computer Assisted Web Interview) przeprowadzonego na grupie rolników z powiatu kartuskiego. Narzędzie skierowane do tej grupy składało się z trzech części. Pierwsza z nich to tzw. część metrykalna, w której badano jakimi zasobami dysponuje rolnik. Druga część dotyczyła szacowania strat z tytułu szkód wyrządzonych przez dzikie zwierzęta. Trzecia była poświęcona znajomości przepisów i metodologii. **W tej części próbowano poznać potrzeby szkoleniowe i stan wiedzy tej grupy respondentów dotyczący skutecznego ubiegania się o wypłatę szkód wyrządzonych przez dzikie zwierzęta.** Wszystkie odpowiedzi respondentów (N= 127) zostały automatycznie zapisane i zbiorczo podsumowane w bazie danych.

Druga część raportu przedstawia wyniki badań ilościowych zebranych od jednostek samorządu terytorialnego z powiatu. To narzędzie składa się trzech części. Pierwsza część metrykalna służyła zebraniu danych dotyczących obszaru działania jednostki i jej pracy w zakresie odszkodowawczym dla rolników prowadzących uprawy na jej terenie. Druga część dotyczy znajomości problematyki szkód łowieckich w jednostce. Trzecia część dotyczy znajomości obowiązków dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego w procesie szacowania szkody. Wszystkie odpowiedzi respondentów (N= 7) zostały automatycznie zapisane i zbiorczo podsumowane.

Trzecia część raportu przedstawia wyniki badań ilościowych zebranych od organizacji pozarządowych z powiatu. Również to narzędzie zaprojektowano na zwór pozostałych. Sprawdzano za jego pomocą, czy do organizacji zgłaszają się rolnicy, z jakimi problemami i czy dana organizacja prowadzi jakiegoś rodzaju działania ukierunkowane na tę grupę (rolników). Wszystkie odpowiedzi respondentów (N= 7) zostały automatycznie zapisane i zbiorczo podsumowane.

Czwarta część raportu to analiza porównawcza wyników zaprezentowanych w trzech pierwszych częściach raportu.

Na koniec przedstawiono wnioski i rekomendację płynące wprost z analizy danych i ich wzajemnych korelacji.

Raport z badań

1. Analiza badań ilościowych zebranych w grupie rolników

W ramach badania na przełomie miesięcy od lipca do września 2022 przeprowadziliśmy badanie ilościowe, oparte na metodzie CAWI (Computer Assisted Web Interview) Uczestnicy badania otrzymali pocztą elektroniczną link do ankiety zamieszczonej na serwerze instytucji realizującej badanie. Po kliknięciu na link respondenci uzyskiwali dostęp do ankiety elektronicznej, którą mogli wypełniać samodzielnie, korzystając ewentualnie z wyświetlanych wskazówek. Znaczna część respondentów w tej grupie poprosiła o wersję papierową ankiety, tłumacząc się brakiem adresu mailowego. Zebrane wersje papierowe przenoszono następnie do narzędzia dostępnego on line, celem zbierania danych w jednym miejscu i umożliwienia przeprowadzenia badania z wykorzystaniem narzędzia.

Respondentami naszego badania była grupa rolników z powiatu kartuskiego, licząca 160 osób. Nie wszystkie udzielone odpowiedzi były kompletne, dlatego do analizy danych zaliczono 127 wypełnionych formularzy ze 160. Różnica ta wzięła się z tego, że odrzucono wszystkie ankiety, które zostały uzupełnione tylko w jednej z czterech części. Odrzucono też wszystkie nieczytelnie wypełnione ręcznie. Łącznie odrzucono 33 ankiety a analizie poddano wyniki ze 127 zakwalifikowanych do badania.

1.1. Wyniki badania. Charakterystyka respondentów

Na początek poproszono respondentów o odpowiedzi na pytania, które pozwoliłyby na charakterystykę upraw, którymi się zajmują.

Przede wszystkim interesującym było sprawdzić, na jakim terenie powiatu użytkowana jest ziemia. Odpowiedzi respondentów kształtowały się następująco:

Wykres 1. Teren powiatu, na którym użytkowana jest ziemia [dane w procentach]

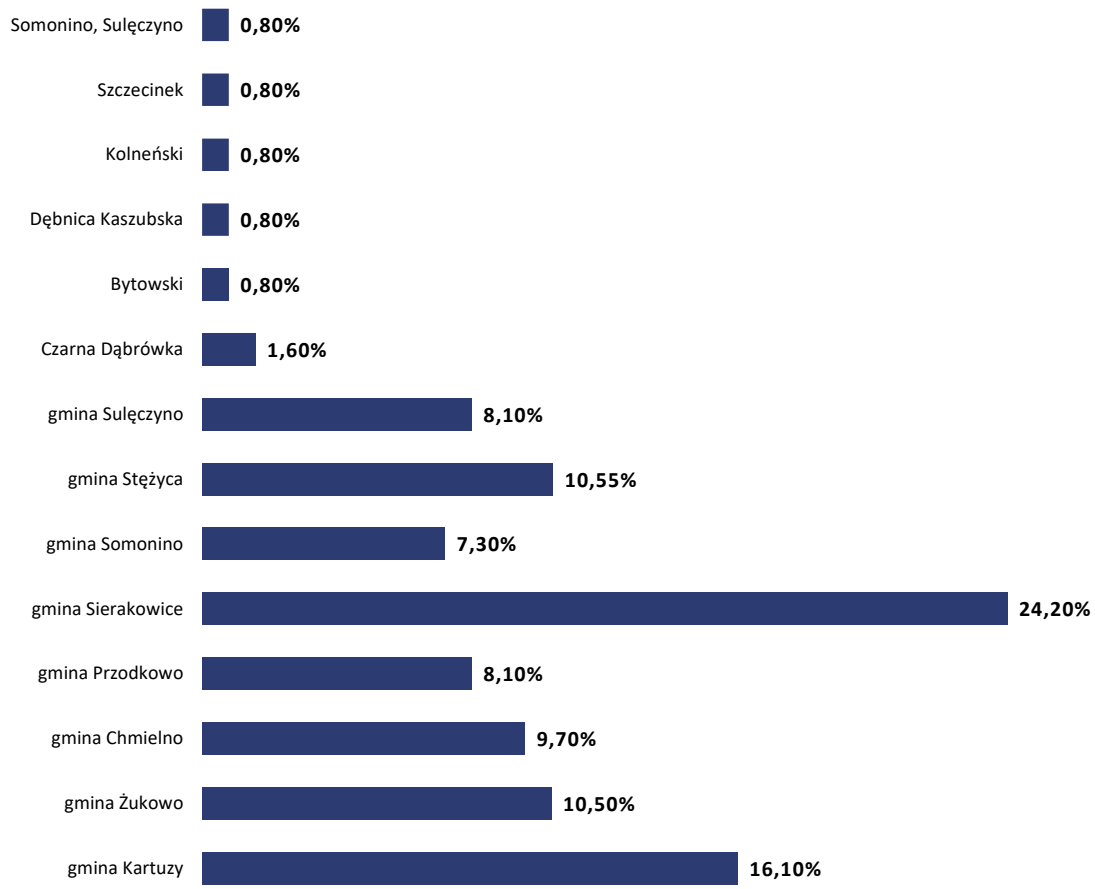

Znaczna część respondentów zajmuje się uprawą ziemi na terenie gminy Sierakowice (24,2%). Silnie reprezentowana jest też gmina Kartuzy (16,1%) , Żukowo (10,5%), Stężyca (10,55). Nieco słabiej gmina Sulęczyno (8,1%), Przodkowo (8,1%) i Somonino (7,3%).

Respondentów poproszono też o określenie rodzaju użytkowanej nieruchomości rolnej.

- łąki / pastwiska trwałe / trwałe użytki rolne - 89%
- grunty orne - 93,7%
- ogrodnictwo - 0,8%

Kolejne pytanie pozwoliło określić stosunek respondentów do uprawianej ziemi. Zdecydowana większość rolników biorących udział w badaniu to właściciele ziemi uprawnej.

Wykres 2. W przypadku użytkowania ziemi - stosunek do użytkowanej ziemi [dane w procentach]

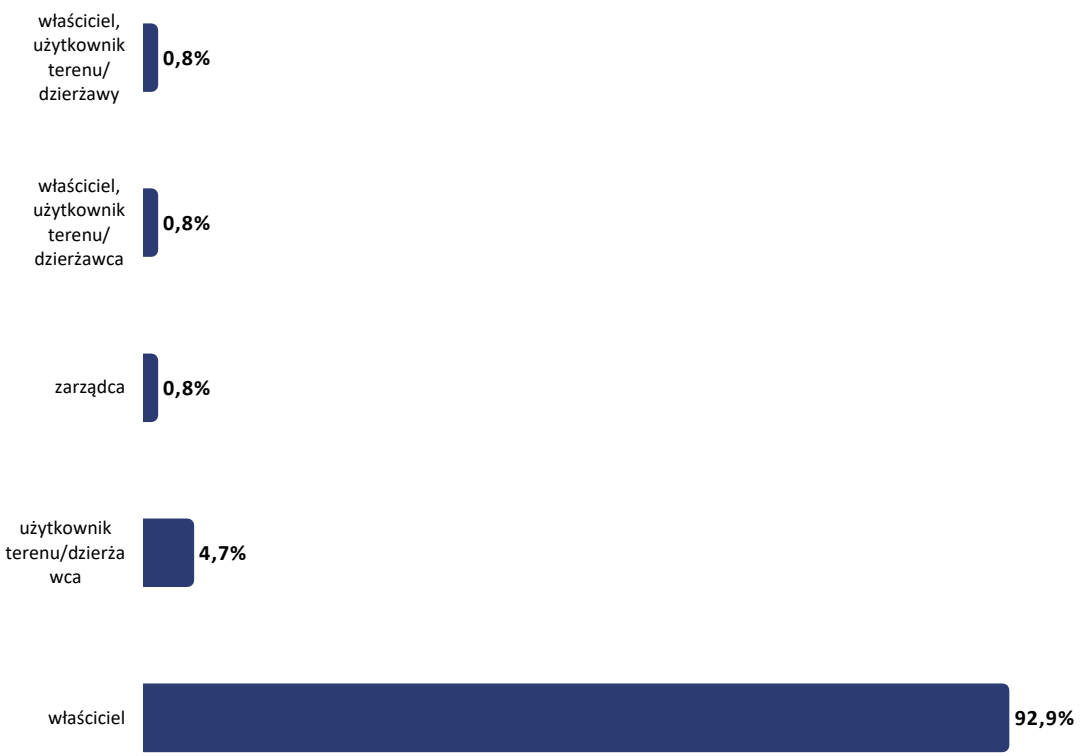

Ważnym w aspekcie szacowania szkód było zrozumienie, z jakim potencjałem ziemi uprawnej mamy do czynienia. Dlatego zadano rolnikom pytania o wielkość ziemi i rodzaje upraw. Z danych wynika, że badaniu zostali poddani użytkownicy ziem o bardzo zróżnicowanej powierzchni od 2 do 156 ha. W podziale na wielkości w określonych ramach sytuacja ta przedstawia się następująco:

- 16 badanych dysponuje terenem ≤ 10 ha
- 69 badanych uprawia ziemie o wielkości od >10 ha do 20 ha
- 30 rolników pracuje na ziemi o wielkości od > 20 ha do 50 ha
- 5 badanych dysponuje terenem od >50 ha do 100 ha
- 2 badanych dysponuje terenem większym niż 100 ha
- 5 respondentów nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie

Na pytanie o to, co jest przedmiotem uprawy, rolnicy odpowiadali wybierając opcje z kafeterii. Najwięcej wśród respondentów jest właścicieli ziemskich uprawiających łaski/pastwiska/trwałe użytki zielone, zboża i kukurydzę. Stanowią oni niemal 90% biorących udział w badaniu. Nieco mniejsze są grupy uprawiających ziemniaki (52,8%). Najmniej reprezentatywna jest grupa uprawiających łubin, rzepak czy groch – otrzymano po jednym z takich wskazań.

Wykres 3. Przedmiot uprawy użytkowanej ziemi [dane w procentach]

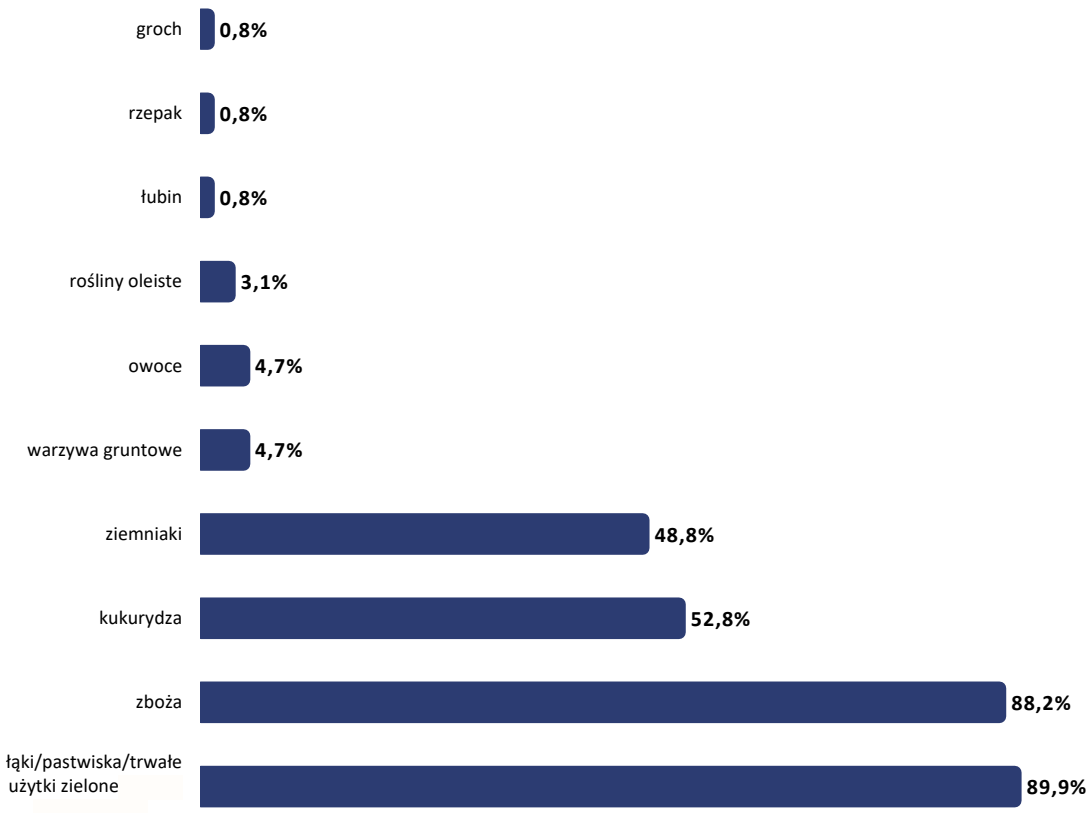

Dodatkowo poproszono respondentów na doprecyzowanie kilku odpowiedzi. Rolnicy odpowiadali wpisując odpowiedzi samodzielnie. Nie korzystali z sugerowanych odpowiedzi ani żadnej kafeterii. Dokonali następujących wskazań własnych, które pogrupowano w sposób ułatwiający rozeznanie w tym, jakie uprawy są najsilniej reprezentowane w badaniu.

Odpowiedzi w pytaniu: Jeśli uprawa dotyczy zboża proszę określić jakiego rodzaju, uszeregowano w następującej kolejności wg liczby wskazań:

- Żyto – 52 wskazania
- Owies – 48 wskazań
- Jęczmień – 26 wskazań
- Mieszane – 25 wskazań
- Pszenica – 19 wskazań
- Kukurydza – 3 wskazania

Podobnie, o doprecyzowanie poproszono w przypadku warzyw gruntowych. Wskazano następujące odpowiedzi:

- Ziemniaki – 5 wskazań
- Marchew – 4 wskazania
- Kapusta – 3 wskazania
- Brukiew – 1 wskazanie
- Cebula – 2 wskazania
- Groch – 1 wskazanie
- Ogórki – 4 wskazania
- Buraki – 4 wskazania
- Mieszanka – 1 wskazanie
- Pietruszka – 1 wskazanie
- Fasola – 1 wskazanie
- Bób – 1 wskazanie

Wskazania dotyczące owoców uprawianych przez respondentów były już znacznie rzadsze i liczba wskazujących wyniosła jedynie 6. Odpowiadano w następujący sposób:

- Truskawka – 3 wskazania
- Jabłka – 2 wskazania
- Wiśnia – 2 wskazania
- Grusza – 1 wskazanie
- Czereśnia – 1 wskazanie
- Malina – 1 wskazanie
- Porzeczka – 1 wskazanie

Jeśli użytkowana ziemia przeznaczona jest na hodowlę żywca rzeźnego, także poproszono o to, żeby wskazać jakiego rodzaju. Odpowiadano w następujący sposób:

- bydło mięsne – 30 wskazań
- bydło opasowe – 22 wskazania
- bydło mleczne – 5 wskazań
- bydło – 16 wskazań
- trzoda – 4 wskazania
- mieszane – 1 wskazanie

1.2. Wyniki badania. Szacowanie strat

Po serii pytań odnoszących się bezpośrednio do rodzajów upraw, respondenci przechodzili do części drugiej badania, stanowiącej meritum przedmiotu badania: Szacowanie strat z tytułu szkód wyrządzonych przez dzikie zwierzęta. W tej części zadano 23 pytania odnoszące się do procedury odwoławczej w praktyce.

Ponad 90 % respondentów wskazało, że **na użytkowanym terenie odnotowano w ostatnim roku kalendarzowym szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta. Dla 74,8% respondentów były one większe niż w poprzednich latach. 16, 3% odpowiedzi było ze wskazaniem, że nie były one większe a 8,9% odpowiadających nie było w stanie określić czy występowała różnica.**

78 na 127 badanych zgłosiło straty w ubiegłym roku

Respondentów poproszono o wskazanie, do jakiego organu zgłoszono tę szkodę. Odpowiedzi wpisywano samodzielnie. Nie wskazywano wachlarza podpowiedzi, żeby odpowiadającym niczego nie sugerować, polegając na ich pamięci i wiedzy. Udzielone odpowiedzi rozłożyły się w następujący sposób:

- **główny łowczy – 1 wskazanie**
- **koło łowieckie – 56 wskazań**
- urząd gminy – 4 wskazania
- starostwo – 1 wskazanie
- izba rolnicza – 1 wskazanie
- brak wiedzy – 1 wskazanie
- **Ośrodek Doradztwa Rolniczego – 2 wskazania**
- **Urząd Marszałkowski – 1 wskazanie**
- **Wojewoda – 1 wskazanie**
- Nadleśnictwo – 1 wskazanie
- Sąd Rejonowy – 1 wskazanie

Także na pytanie: Proszę określić jaka powierzchnia w ha została zniszczona oraz rodzaj szkodnika (jakie zwierzę dzikie dokonało szkód) w ostatnim roku kalendarzowym respondenci odpowiadali wskazując odpowiedzi samodzielnie.
Szkodę na powierzchni poniżej 1 ha wskazano 87 razy. Szkodę na powierzchni 1 ha wskazano 46 razy a szkodę o wartościach między 1 a 2 ha 55 razy a szkody pomiędzy 2 a 5 ha 19n razy. Szkody na powierzchni powyżej 5 ha wskazano 6 razy. Wskazujący straty stanowili 84% grupy respondentów. Na obszarach objętych zniszczeniem przez działanie dzikich zwierząt, działały zwierzęta wymienione przez respondentow wg wskazań:

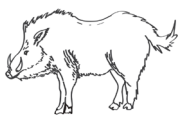

- dziki – 121 wskazań
- sarny – 48 wskazań
- jelenie – 37 wskazań
- kruki – 1 wskazanie

Rolicy wskazali, że szkody zgłaszali do następujących podmiotów:
- koło łowieckie – 86 wskazań
- nadleśnictwo – 63 wskazania
- ośrodek doradztwa rolniczego – 70 wskazań

Na pytanie: **Czy poszkodowany zgłosił się o pomoc w sprawie odszkodowania do lokalnych władz samorządowych?** 67 % udzielających odpowiedzi odpowiedziało twierdząco.

- 75 rolników zgłosiło szkodę do lokalnych władz
- 37 rolników nie zgłosiło szkody do lokalnych władz

Zapytano następnie respondentów, gdzie tej pomocy szukali. Odpowiedzi udzielono wskazując na podanych w arkuszu sugerowanych możliwości:

Wykres 4. Miejsca, gdzie szukano pomocy w zakresie szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta?
[dane w liczbie wskazań]

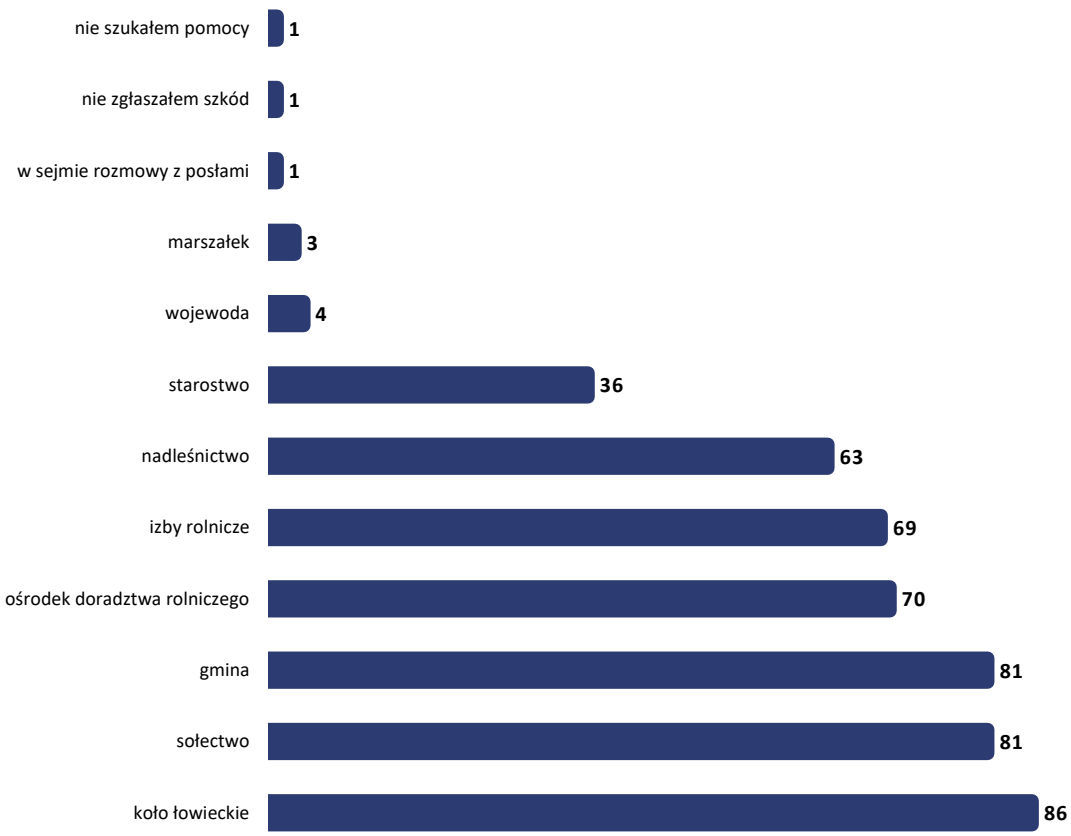

W kolejnym pytaniu poproszono uczestników badania, żeby wpisali, jakiego rodzaju pomocy poszukiwali. Ich odpowiedzi przedstawiały się następująco:

- **Rzetelnej wyceny szkód – 1 odpowiedź**
- **Redukcji szkodników – 34 odpowiedzi**
- **Zmniejszenia szkód – 36 odpowiedzi**
- **Odszkodowania/pomocy finansowej – 9 odpowiedzi**
- **Ochrony upraw – 5 odpowiedzi**
- **Pomocy prawnej – 2 odpowiedzi**

Padły też bardzo konkretne odpowiedzi:

» *Redukcji nadmiernej populacji dzików wielokrotnie w ciągu roku niszczących moje uprawy i moich sąsiadów*

» *Uzyskania należnego prawem odszkodowania , dokonania wizji ustalenia skali i rozmiaru szkód.*

» *Szukałem koła łowickiego i koło łowieckie powiedziało że nic z tego nie będzie, zwątpiłem szukając sprawiedliwości.*

Na pytanie **Czy pomoc została udzielona? W jakim zakresie/jakiego rodzaju?** Odpowiedź twierdząca padła 7 razy a przecząca aż 87. Trzy razy podano informację o przyznaniu odszkodowania. Raz udzielono wsparcia informacyjnego, na czyiś wniosek.

Kilka odpowiedzi było udzielonych w sposób bardziej opisowy:

» *Urząd Gminy Sierakowice odmówił ustalenia rozmiaru szkód , zgłaszałem też problem bezpieczeństwa poinformowano mnie na policji że jak coś się stanie to będą działać w wrześniu 2021r postrzelony został chłopieć przez myśliwego który strzelał nie wiedząc do czego. Żaden z urzędów nie zrobił spotkania z mieszkańcami rolnikami w tej sprawie*

» *Pomoc nie została udzielona dali jakieś śmieszne 300 zł po pierwszym poryciu ziemi a potem bez odzewu*

Kolejne pytania, na jakie odpowiadali respondenci dotyczyły składania wniosków. Na pytanie o to, czy poszkodowany składał wniosek o szacowanie szkody, odpowiadali oni w następujący sposób:

Wykres 5. Złożenie wniosku przez poszkodowanego o szacowanie szkody [dane w procentach]

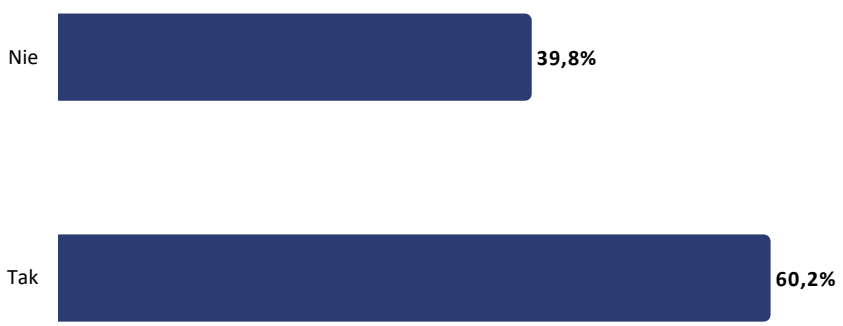

Wykres 6. Wyniki zgłoszenia szkody [dane w procentach]

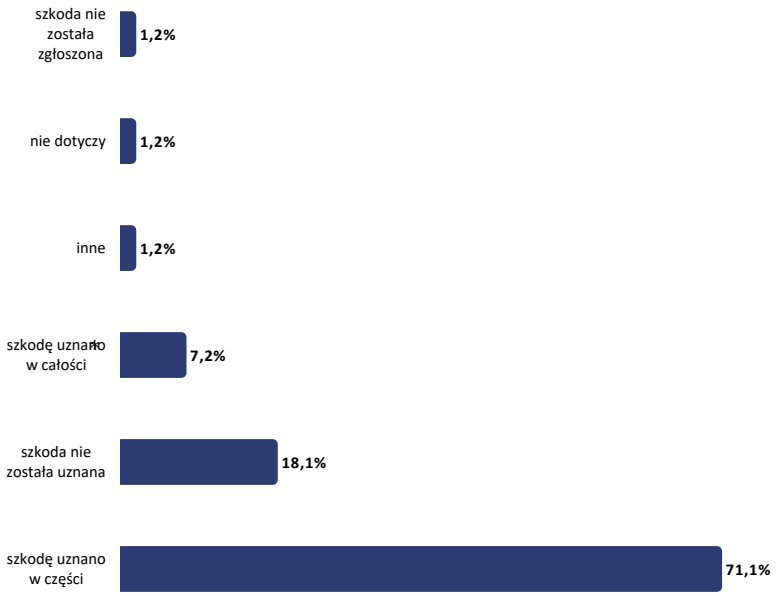

* Zrobiono szacowanie wstępnie i zakazano siać ponownie zboże a po zrobieniu fotografii mówili że nie są to moje pola

Wykres 7. Czy system oceny zgłaszania szkód odbył się zgodnie z terminami [dane w liczbie wskazań]

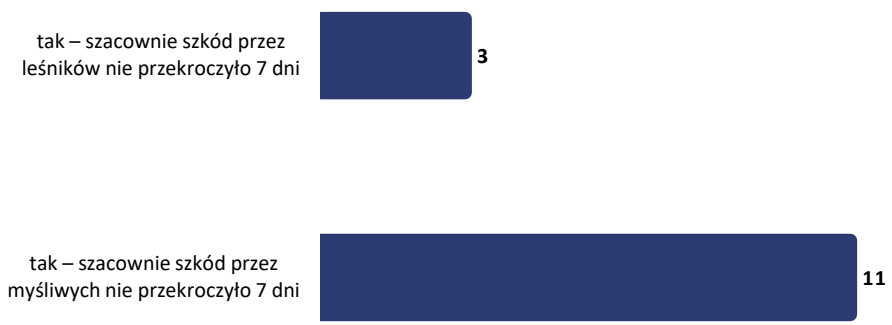

Interesującym wydało się także to, czy **jeśli „system oceny zgłaszania szkód NIE odbył się zgodnie z terminami ” to o ile przekroczono terminy. Dopytaliśmy o to badanych.** Udzielono bardzo różnych odpowiedzi: 2 dni, 3 tygodnie, 30 dni. Najczęściej wpisywano, że ocena szkody się nie odbyła. Jedna odpowiedź była bardziej rozbudowana:

» *marzec 2021 zgłoszenie szkody po dzikach 1,6 ha czerwiec 2021 rolnik po interwencjach otrzymuje protokół szacowanie od koła , odwołanie do nadleśnictwa- nadleśnictwo odmawia szacowania - skarga do WSA w gdańsku ten nakazuje nadleśnictwu oszacować Nadleśnictwo przychodzi po roku ale wtedy już niema czego szacować*

Kolejne pytania dotyczyły procedury odwoławczej.

Wykres 8. Procent liczby respondentów, którzy skorzystali z procedury odwoławczej [dane w procentach]

Na pytanie o to, na jakim etapie korzystano z procedury odwoławczej, odpowiedziało sześciu respondentów:

» *Nadleśnictwo ,sąd administracyjny ,sąd cywilny*
» *nie dotyczy*
» *nadleśnictwo*
» *Szkody wstępnej*
» *nie [korzystano], bo trwa to zbyt długo*
» *nadleśnictwo nie zakończyło odwołania tłumacząc się procedurami*

Wykres 9. Czy procedura odwoławcza przebiegła w regulaminowym czasie? [dane w procentach]

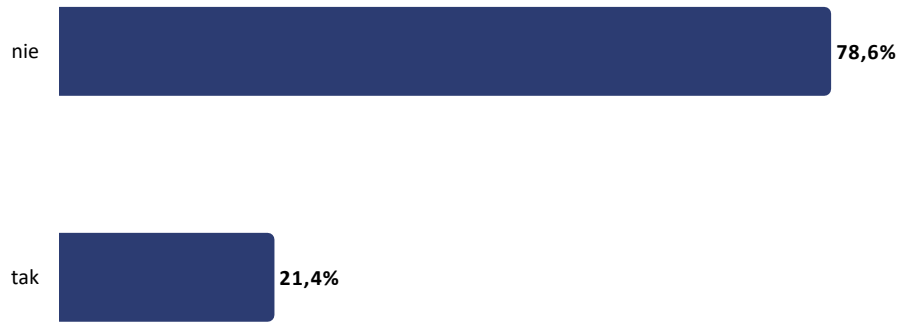

Poproszono też o wskazanie, o ile przekroczono terminy, jeśli procedura odwoławcza nie przebiegała w regulaminowym czasie. Odpowiedzi:

» *koło łowieckie dało protokół po 3 miesiącach a nadleśnictwo oszacowało dopiero po wyroku nakazującym przez WSA w Gdańsku koło łowieckie 3 miesiące nadleśnictwo 12 miesięcy*
» *nie dotyczy*
» *bezterminowo ponad rok*

Bardzo ważną czynnością przy wycenie wysokości szkód są oględziny. 65,6% respondentów wskazało, że takie się odbyły a 34,4%, że nie miały miejsca. Byłby to poważny zażut proceduralny, jednakże zważywszy na to, że udział udzielających odpowiedzi stanowi ponad 73% badanych a szkodę zgłosiło 53% ogółu respondentów, należy przyjąć, że cześć tych odpowiedzi oznacza, że do oględzin nie doszło, gdyż nie było zgłoszenia.

Wykres 10. Czy na terenie obejmującym szkody odbyły się oględziny? ? [dane w procentach]

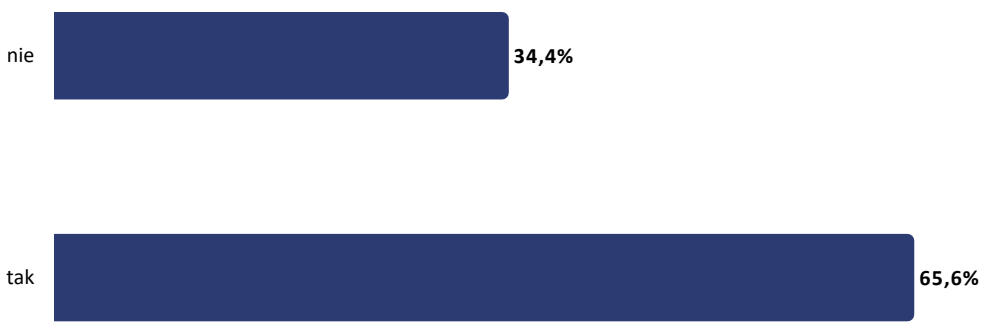

Zapytano też na jaką wysokość poszkodowany wycenił szkodę w ostatnim roku kalendarzowym w przeliczeniu na 1 ha

- Do 1 000 zł: 9 wskazań
- 1000 – 2 000 zł: 7 wskazań bez określenia
- 2 000 – 4 000 zł: 42 wskazania dla żyta
- 4 000 – 9 000 zł: 46 wskazań w tym 31 dla kukurydzy
- 9 000 – 10 000 zł: 34 wskazania w tym 29 dla traw
- 10 000 – 15 000 zł: 13 w tym 12 dla traw
- 15 – 20 000 zł: 2 wskazania
- 20 000 – 40 000 zł: 15 wskazań w tym wszystkie dla ziemniaków
- >40 000 zł: 1 wskazanie (50 000 jabłka)

Na pytanie jaka była wysokość odszkodowania w przeliczeniu na 1 ha, respondenci odpowiadali wg wskazań :

- 56 wskazań: O zł
- 14 wskazań: poniżej 1000 zł
- wskazania dla trawy: 1200 - 2000 zł
- wskazania dla kukurydzy: 300 - 4000 zł
- wskazania dla zboża: 500 - 2000 zł
- wskazania dla ziemniaki: 3000 - 15000 zł

Łączna liczba wskazujących konkretne kwoty odszkodowania: 31 respondentów.

W dalszej części zadano pytanie o umiejscowienie ziemi uprawnej względem lasu. Hipoteza badawcza była taka, że straty na ziemi położonej w bezpośrednim sąsiedztwie lasu, są większe niż w innej części użytkowanego terenu. Badania to potwierdziły.

Wykres 10 . Czy użytkowany teren graniczy w jakimś odcinku z lasem? [dane w procentach]

Wykres 11 . Czy straty przy granicy z lasem były większe niż w innej części użytkowanego terenu? [dane w procentach]

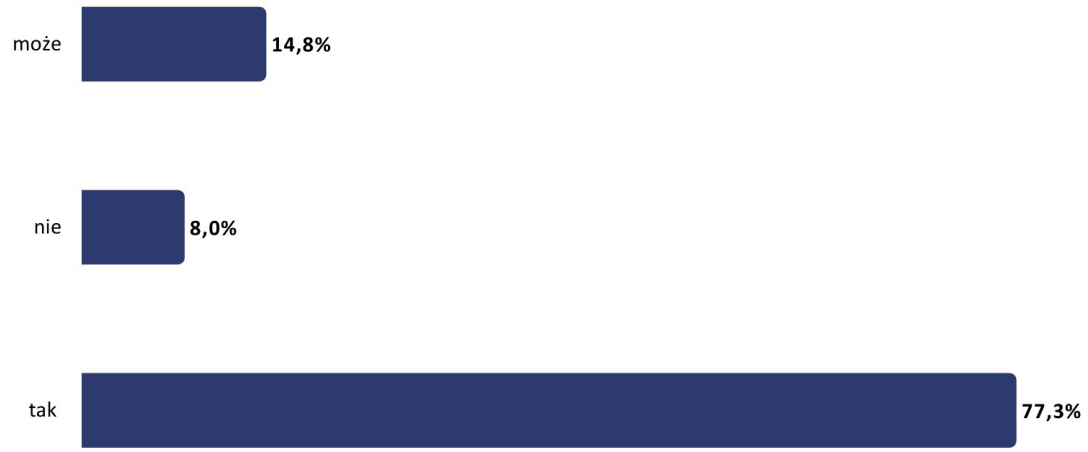

Warto przy tym przykładzie zestawienia dwóch wyników podkreślić i wskazać, że rolnicy często odpowiadają w mało logiczny sposób. Otóż na pytanie o to, czy użytkowany teren graniczy z lasem odpowiedzi twierdzących udzieliło 83 respondentów. W kolejnym pytaniu dopytywano o straty na ziemi graniczącej z lasem. Odpowiedzi udzieliło 88 uczestników badania. Dlaczego na to pytanie odpowiadali ci, których ziemia uprawna nie sąsiaduje z lasem? Trudno ocenić. Ważne że wskazali oni odpowiedź negatywną. Zaburza to jednak odbiór wyników. Nie można bowiem przyjąć, że odpowiedzi na pytanie drugie są reprezentatywne dla grupy respondentów, których pola graniczą z lasem.

Ciekawym było też zbadanie, czy grupa badanych prowadzi rejestr szkód na własny użytek. Nieco ponad połowa (59,8%) taki rejestr prowadzi.

Wykres 12. Czy prowadzi Pan rejestr strat na własny użytek (zdjęcia, notatki, inne)? [dane w procentach]

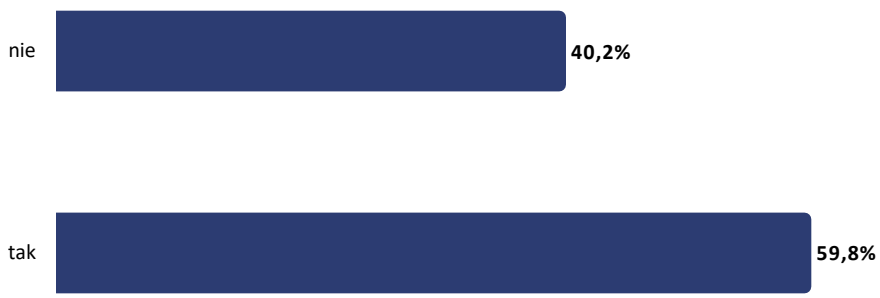

Motywacją do podejmowania takiego działania jest najczęściej to, żeby sprawdzać stan plonów w stosunku do lat poprzednich. Niektórzy wyraźnie śledzą proces zawłaszczania części upraw przez dziką zwierzynę i ich notatki w rejestrach są bardziej precyzyjne.

1.3. Znajomość przepisów i metodologii

Ta krótka część badania służyła temu, by zorientować się jakie są potrzeby rolników vs znajomość przepisów i jak oni sami postrzegają swoją wiedzę w tym zakresie. W tym bloku zadano respondentom trzy pytania.

Pierwsze z nich dotyczyło znajomości procedur pisania wniosków o odszkodowanie. Niepokojący jest wynik tych odpowiedzi (nieco ponad 80%) odpowiadających wskazało, ze takie procedury nie są im znane. Niepokoi też fakt, że nie jest to zbiór wszystkich możliwych odpowiedzi potwierdzających nieznajomość przepisów i procedur, albowiem nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na to pytanie.

Wykres13. Czy znane są Panu procedury pisania wniosków o odszkodowanie? [dane w procentach]

Na pytanie o to, co sprawia najwięcej problemu w procesie zgłaszania szkód, respondenci odpowiadali wpisując odpowiedzi samodzielnie. Można je pogrupować wg wzoru:

- Najwięcej wskazań (76) dla odpowiedzi typu: mam przekonanie, że pisanie wniosków nie jest skuteczne;
- 15 wskazań dla odpowiedzi typu: nie wiem, jak przygotować dokumentację;
- 13 wskazań dla odpowiedzi: nie znam procedur;
- Po 9 wskazań dla odpowiedzi typu: nie potrafię pisać wniosków, nie wiem gdzie się zgłosić po pomoc, nie potrafię wyliczyć strat.

Na pytanie o to, czy widzi Pan potrzebę w dialogu na temat szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta z Radami Sołeckimi i Kołami Łowieckimi, rolnicy odpowiadali różnie, najczęściej jednak pojawiała się odpowiedź:

- Przynajmniej raz w roku: 96 odpowiedzi na TAK

1.4. Wnioski z badania

Prezentowane badanie pokazało, że mamy do czynienia z grupą bardzo nieufną. Z dostarczonych treści można wnioskować, że w jakiejś mierze nieufność ta wynika z braku wiedzy i świadomości rolników, że pewnego rodzaju wiedzy nie posiadają.

Sceptycyzm odnośnie zasadności wnioskowania o odszkodowania jest także dowodem na to, że rolnicy posiadają wiele złych doświadczeń w kontaktach z urzędami. Respondenci wskazywali, że zdarzało się, iż byli przez urzędników wprowadzani w błąd. Te doświadczenia wzmagają nieufność grupy.

Jest wiele różnic wskazywanych w wartościach szacowania strat przez rolników. Problem możliwości wykazania realnej z punktu widzenia rolników straty został wskazany przez tę grupę respondentów jako jedna z kilku przyczyn zaniedbania dochodzenia odszkodowań. Inną przyczyną najczęściej wskazywaną był długi czas procesu w zmieniających się warunkach pogodowych. Proces nie uwzględnia uzależniania rolników od pogody, co jest szczególnie widoczne w procesie odwoławczym.

Rolnicy wskazują na brak dialogu społecznego w kwestii pracy myśliwych. Wykazują potrzebę dyskutowania o problematyce działania dzikich zwierząt na terenach uprawnych z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.

Bardzo istotne wskazanie to odpowiedź na pytanie o udzielenie wsparcia w jednostce, do której zgłaszali się respondenci. Zdecydowana większość nie otrzymała żadnego wsparcia, nawet informacyjnego. Rażąco godzi to w odpowiedzialność za dobro wspólne, jakim jest praca rolników.

To co zniechęca rolników do wnioskowania o odszkodowania czy do procedury odwoławczej, to trudna dla nich dokumentacja, niezrozumiałość procedur i czas, który trzeba temu poświęcić. Wyniki wskazują na potrzeby szkoleniowe grupy rolników w zakresie formułowania wniosków o odszkodowania, procedury wnioskowania i procedury odwoławczej.

Przytaczane fragmenty wypowiedzi rolników skazują na potrzebę wyedukowania przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego w zakresie udzielania poradnictwa lub wskazywania na możliwość znalezienia pomocy w innych instytucjach.

Niezaprzeczalnie problem działania dzikich zwierząt na terenie powiatu kartuskiego ma wpływ na wysokość upraw. Ponadto brak zaopiekowania się tą sytuacją powoduje, że rolnicy nie mają zaufania do grup łowieckich, traktują myśliwych jak faworyzowaną grupę społeczną i tracą zaufanie do jednostek samorządu terytorialnego.

Góra: zdjęcie z 2022 roku - rolnik skosił trawę i mógł zebrać plony

Dół: zdjęcie z 2017 roku - pole zniszczone przez dziki

Góra: marchew wysypana przez myśliwych na polach należących do rolików w powiecie
Dół: zatosowanie środka zabezpieczającego. Łąka ogrodzona przez rolnika siatką
umożliwia zebranie plonów bez ponoszenia strat

Góra: łąka, na której myśliwi zanecali zwierzęta. Brak plonów

Dół: łąka przy zabudowaniach zryta przez dziki

2. Analiza badań ilościowych zebranych w grupie JST

W ramach badania na przełomie miesięcy od lipca do sierpnia 2022 przeprowadziliśmy badanie ilościowe, oparte na metodzie CAWI (Computer Assisted Web Interview) Uczestnicy badania otrzymali pocztą elektroniczną link do ankiety zamieszczonej na serwerze instytucji realizującej badanie. Po kliknięciu na link respondenci uzyskiwali dostęp do ankiety elektronicznej, którą mogli wypełniać samodzielnie, korzystając ewentualnie z wyświetlanych wskazówek. Dwa podmioty z ośmiu, jakie zaproszono do udziału w badaniu wskazały na potrzebę dostarczenia narzędzia w formie papierowej, tłumacząc się brakiem możliwości uruchamiania w miejscu pracy linku z nieznanego źródła. Taką prośbę spełniono.

2.1. Analiza profilu respondenta

Respondentami niniejszego badania była grupa jednostek samorządu terytorialnego z powiatu kartuskiego, licząca 7 podmiotów. Do badania zaproszono wyłącznie jednostki gminne. Dwie jednostki poprosiły, aby udostępnić im wersje papierową narzędzia badawczego, pozostałe skorzystały z zaproszenia do uzupełniania formularza dostępnego on line.
Na początku uczestnicy zostali poproszeni o uzupełnienie informacji w części metrykalnej.

- Wszyscy odpowiadający reprezentowali gminną jednostkę samorządową;
- Respondenci reprezentowali następujące gminy:

Kartuzy -1 wskazanie
Stężyca - 1 wskazanie
Sulęczyno - 1 wskazanie
Somonino - 1 wskazanie
Żukowo - 1 wskazanie
Chmielno - 1 wskazanie
Przodkowo - 1 wskazanie

W dalszej części badano w jakim stopniu problematyka szkód wyrządzanych na polach uprawnych dotyczy danej gminy, jakie jest w stosunku do niej zorientowanie danych jednostek i jaka jest świadomość pracowników danych urzędów odnośnie potrzeb rolników w regionie.

Tylko jedna jednostka gminna na 7 wskazała, że prowadzi rejestr szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta na podległym jej terenie. Wobec tego faktu nie budziło zaskoczenia, jak respondenci odpowiadali na pytanie dotyczące tego, **czy na podległym terenie odnotowano w ostatnim roku kalendarzowym jakiekolwiek szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta.**

Wykres 14. Czy na podległym terenie odnotowano w ostatnim roku kalendarzowym szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta? [dane w procentach]

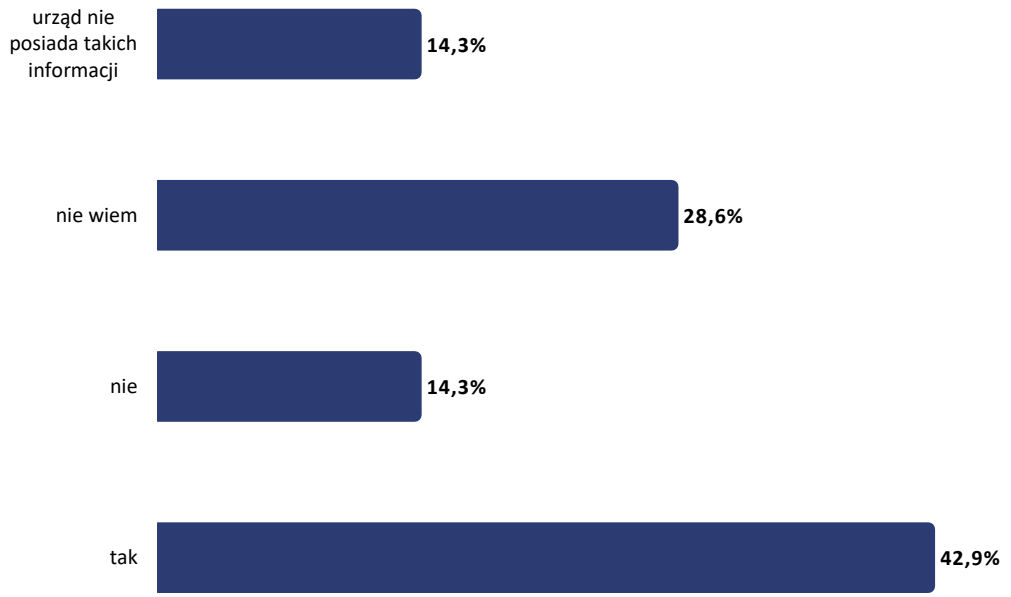

W związku z tym, że w dużej mierze takie rejestry nie są przez urzędy gminne prowadzone, rolnicy nie mają z ramienia urzędu dostępu do interesujących ich danych. To duża szkoda dla poszkodowanych – nie mają oni punktu odniesienia. Ale także dla urzędu, który każdą sprawę musi rozpatrywać na nowo, nie może posłużyć się statystyką ani wcześniej udzieloną odpowiedzią.

O tym, jak ważne z punku widzenia zasobów gminnych byłyby takie rejestry świadczy to, że respondenci nie mając dostępu do zbioru danych, nie potrafili odpowiedzieć na pytanie o wysokość szkód w porównaniu z poprzednimi latami.

Wykres 15. Jeśli w/w szkody odnotowano, to czy były większe niż w poprzednich latach? [dane w procentach]

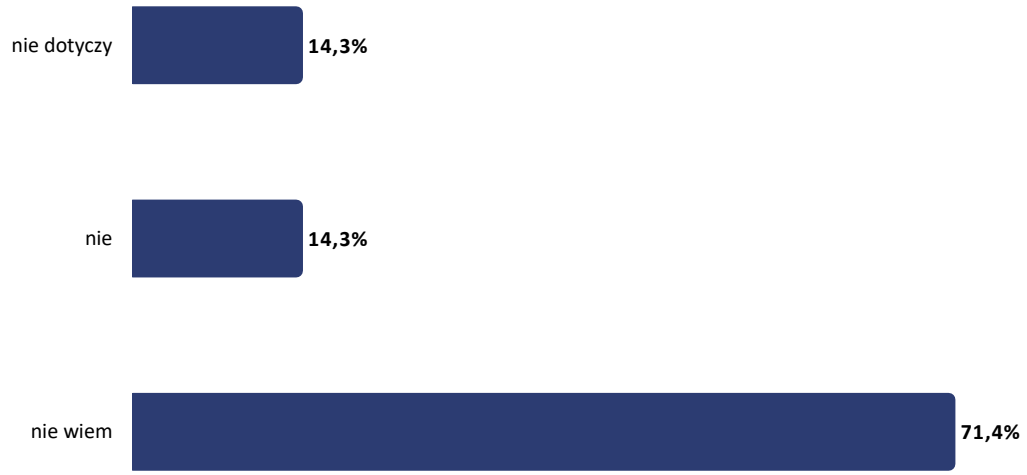

Dlaczego to pytanie uznano za istotne? Świadomość różnicy mogłaby wskazywać na konieczność podjęcia jakiś kroków ze strony jednostki. Gdyby okazało się, że problem się nawarstwia, być może wskazane byłyby konsultacje z przedstawicielami rolników i kół łowieckich. Jeśli problem utrzymywałby się na pewnym poziomie w kolejnych latach, może warto byłoby zaproponować szkolenia dla rolników, podczas których otrzymaliby instruktaż dotyczący możliwości udzielenia im wsparcia/odszkodowania/porad dotyczących zapobiegania tego typu sytuacją na przyszłość. Nie jest zasadne wskazywać, że jednostki nie prowadzą tego typu rejestru, żeby nie generować pracownikom dodatkowych obowiązków. Zasadnym jest jednak wskazać, że nawet jeśli prowadzenie takiej rejestracji wiąże się z dodatkową pracą, to w przypadku pojawienia się większej skali szkód, zapobiega angażowaniu się w każdą sprawę od nowa – co de facto minimalizuje koszty pracy.

Interesującym jest to, że w pytaniu o perspektywę szerszą niż rok i rodzaj szkód, w odpowiedziach respondentów pojawiają się już konkretne wartości:

Wykres 16. Rodzaje szkód obserwowane na podległym jednostce terenie w ostatnich 3 latach kalendarzowych [dane w procentach]

Wskazywane odpowiedzi są identyczne przy zawężeniu pytania do ostatniego roku:

Wykres 17. Rodzaje szkód obserwowane na podległym jednostce terenie w ostatnim roku kalendarzowym [dane w procentach]

Na pytanie o to, czy jednostka prowadzi dialog z poszkodowanymi rolnikami większość respondentów odpowiedziała korzystając z sugerowanej odpowiedzi typu: Nie mamy takiego obowiązku. Tylko jeden urząd wskazał, że pomimo braku takiego obowiązku, kieruje rolników do odpowiednich podmiotów jeśli się do urzędu zgłaszają. Dwa urzędy wskazały na odpowiedź twierdzącą.

Ten wynik pokazuje, że są sytuacje, w których możliwym jest, że jeśli rolnik zacznie poszukiwania odpowiedzi na swoje pytania w sprawie szkód dzikich zwierząt od najbliższego mu urzędu, nie zostanie mu ona udzielona i nie zostanie on skierowany do właściwych podmiotów. Biorąc pod uwagę jak specyficzna jest to grupa społeczna, rodzi to obawę przed utratą zaufania rolników do osób pracujących na stanowiskach urzędniczych. Brak tego zaufania był widoczny w całym procesie badawczym.

Wykres 18. Czy jednostka prowadzi dialog z poszkodowanymi rolnikami / udziela im porad nt. zasad zgłaszania szkód? [dane w procentach]

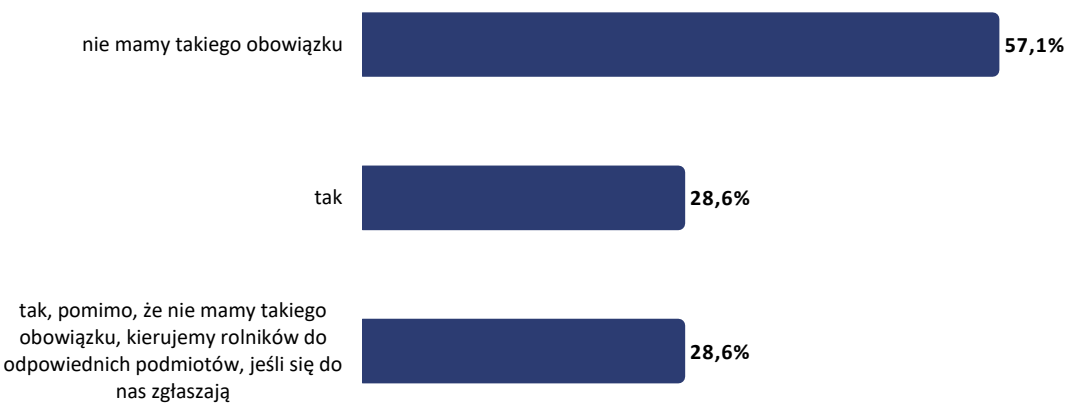

W dalszej kolejności poproszono respondentów o to, by wskazali czy w ostatnich 3 latach konsultowali problem szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta z rolnikami,/ właścicielami gruntów/ mieszkańcami podległego terenu. Jeśli tak - w jakich okolicznościach.

Na to pytanie padły trzy odpowiedzi negujące. Jeden urząd nie udzielił odpowiedzi. Dwie odpowiedzi o charakterze twierdzącym przytoczone są poniżej:

- *Konsultacje prowadzone są na bieżąco z rolnikami w zakresie skierowania ich do właściwych podmiotów - łowczych zajmujących się danymi obwodami łowieckimi.*
- *Tak w 2018 r. zajmowaliśmy się zgodnie z przepisami szkodami łowieckimi i w tym czasie przeprowadzano konsultacje z rolnikami*

Urzędy nie zawsze zajmują proaktywną postawę wobec rolników poszkodowanych przez dzikie zwierzęta, co nie znaczy, że nie mają świadomości iż ta grupa wymaga zaopiekowania, choćby ze względu na brak znajomości przepisów.

Wykres 18. Co w Państwa ocenie sprawia najwięcej problemów w procesie odszkodowawczym?
[dane w procentach / 6 odpowiedzi]

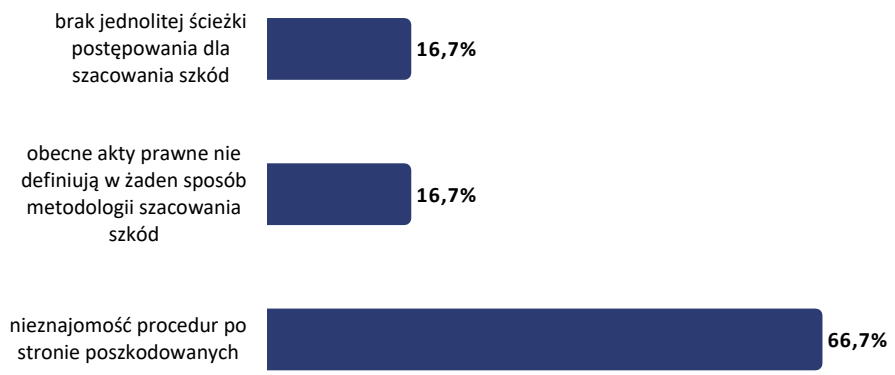

Są wśród nich jednostki, które realizują działania na rzecz udzielania pomocy pozafinansowej na rzecz rolników. W badaniu była to połowa respondentów. Formy jakie wskazali zanotowano poniżej:

- *Doradztwo prawne i rolnicze*
- *Wsparcie co do ewentualnych postępowań.*
- *Udzielanie informacji o procesie postępowania w przypadku wystąpienia szkody.*
- *Na terenie gminy utworzony jest punk doradczy Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.*

2.2. Analiza profilu respondenta. Rozumienie problemu

W tej części zadano respondentom szereg pytań, mających sprawdzić czy posiadają oni wiedzę, która ułatwiłaby wspomnianej grupie rolników nawigację w procesie odszkodowawczym.

W pierwszym pytaniu zbadano co respondent wie na temat tego, czym w ogóle są szkody łowieckie. Prawidłowa odpowiedź to obie wskazane w polach sugerowanych odpowiedzi. Szkody łowieckie to szkody wyrządzone: w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniele i sarny oraz przy wykonywaniu polowania. Jedynie dwa razy wskazano taką odpowiedź.

Wykres 19. Szkody łowieckie to szkody wyrządzone: [dane w procentach]

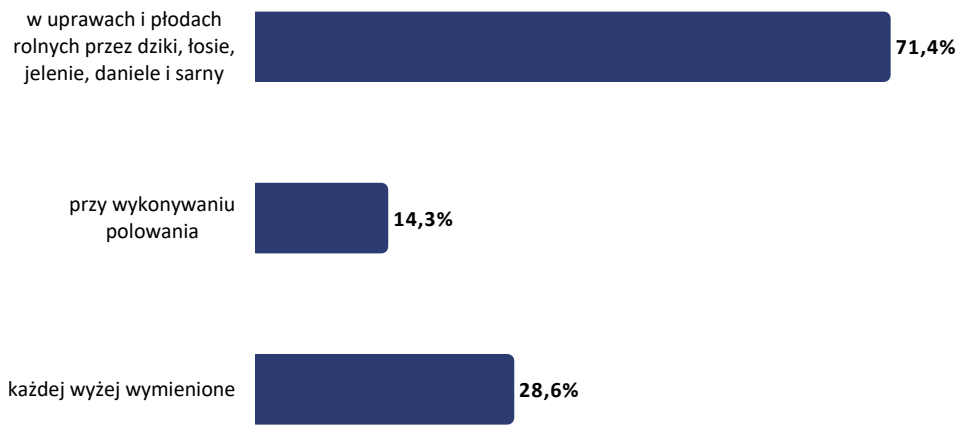

Przy pytaniu o rozumienie terminów „uprawa rolna" i „grunt rolny" również nie było jasności. Część respondentów odpowiedziała, że nie ma zdania w tej sprawie. Ponad połowa wskazała odpowiedź negującą.

Wykres 20. Czy „uprawa rolna" i „grunt rolny" w ramach jednej ustawy mogą oznaczać to samo? [dane w procentach]

Warto przy tym wyjaśnić, jak ta sytuacja przedstawia się na gruncie prawnym. Przepisy o szacowaniu szkód nie definiują pojęcia „uprawa rolna", wskazują natomiast na pojęcie „gruntu rolnego". Pojęcie „uprawy rolnej" zostało zdefiniowane przez Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 27 listopada 2007 roku (sygn. akt: III CZP 67/07, OSNC 2008/12/136) wskazując, że „uprawą rolną w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.) jest każda uprawa prowadzona na gruncie rolnym". Zatem przepisy o szacowaniu szkód obejmują szkody wyrządzone na gruntach rolnych.

Na pytanie o to, kto ponosi odpowiedzialność finansową za szkody łowieckie, respondenci odpowiadali korzystając z sugerowanych odpowiedzi w sposób następujący:

Wykres 21. Kto ponosi odpowiedzialność finansową za szkody łowieckie?

[dane w procentach]

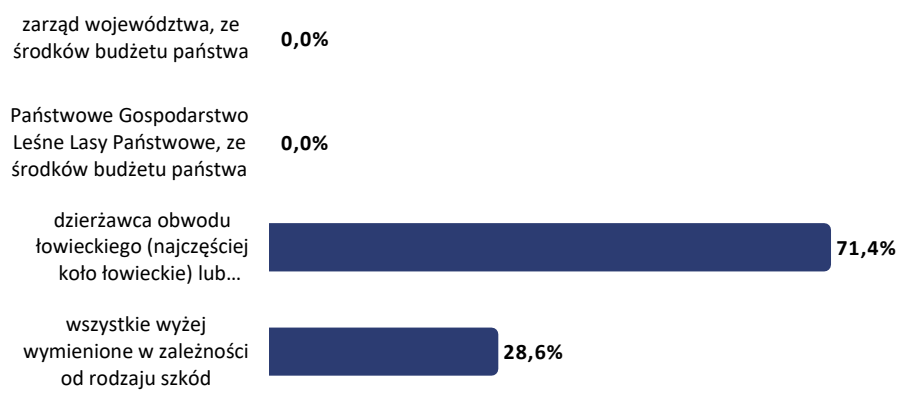

Tutaj także warto wyjaśnić , jak jest. Odpowiedzialność finansową za szkody łowieckie ponosi:

- Dzierżawca obwodu łowieckiego (najczęściej koło łowieckie) lub zarządca obwodu łowieckiego – w przypadku szkód wyrządzonych przez dziki, jelenie, daniele i sarny, na obszarach obwodów łowieckich polnych i leśnych. Zobowiązany jest do wypłaty odszkodowania w terminie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody, od którego nie wniesiono odwołania lub od dnia doręczenia decyzji Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (w przypadku przeprowadzenia procedury odwoławczej).

- Skarb Państwa: • przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną (łoś), na obszarach obwodów łowieckich leśnych; odszkodowanie wypłaca Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, ze środków budżetu państwa, • w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną (łoś) na obszarach obwodów łowieckich polnych oraz obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich oraz wyrządzonych przez dziki, jelenie, daniele i sarny na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich; odszkodowanie wypłaca zarząd województwa, ze środków budżetu państwa.

Najczęściej wskazywana odpowiedź: dzierżawca obwodu łowieckiego (najczęściej koło łowieckie) lub zarządca obwodu łowieckiego, nie była więc prawidłowa.

Kolejne pytanie dotyczyło uprawnionego do wystąpienia o odszkodowanie za szkody. Respondenci mogli wskazać następujące rodzaje odpowiedzi:

- poszkodowany - właściciel gruntu rolnego, na terenie którego szkoda wystąpiła szkoda
- poszkodowany - posiadacz gruntu rolnego, na terenie którego szkoda wystąpiła szkoda
- obie odpowiedzi są poprawne
- właściciel uprawy

O odszkodowanie za szkodę łowiecką może wystąpić poszkodowany – właściciel lub posiadacz gruntu rolnego, na terenie którego szkoda wystąpiła. W praktyce często zdarza się, że właściciel gruntu nie jest jednocześnie właścicielem uprawy, gdyż np. oddał grunt w dzierżawę. W takim wypadku uprawnionym do występowania o odszkodowanie będzie posiadacz gruntu (np. dzierżawca), który jest jednocześnie właścicielem uprawy na tym gruncie. Natomiast właściciel gruntu w takim wypadku nie może wystąpić o odszkodowanie, gdyż uprawa na gruncie nie jest jego własnością. Wniosek o szacowanie szkód należy złożyć w formie pisemnej do dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego w terminie umożliwiającym dokonanie szacowania szkód. Zatem prawidłowo należało wskazać odpowiedź : obie odpowiedzi są poprawne. Tak zrobili wszyscy respondenci.

Kolejne pytanie sprawdzało znajomość tego, co powinien zawierać wniosek o szacowanie szkody.

Wniosek powinien zawierać w szczególności:

- imię i nazwisko albo nazwę,
- adres miejsca zamieszkania albo adres i siedzibę oraz numer telefonu poszkodowanego (właściciela lub posiadacza gruntów rolnych – w zależności od sytuacji kto jest właścicielem uprawy),
- wskazanie miejsca wystąpienia szkody,
- wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego

Prawidłowo udzielono odpowiedzi 5 razy.

Następnie zapytano respondentów o to, kto dokonuje szacowania szkód. Ich odpowiedzi przedstawiały się w następujący sposób:

Wykres 22. Kto ponosi odpowiedzialnosć finansową za szkody łowieckie?

[dane w procentach]

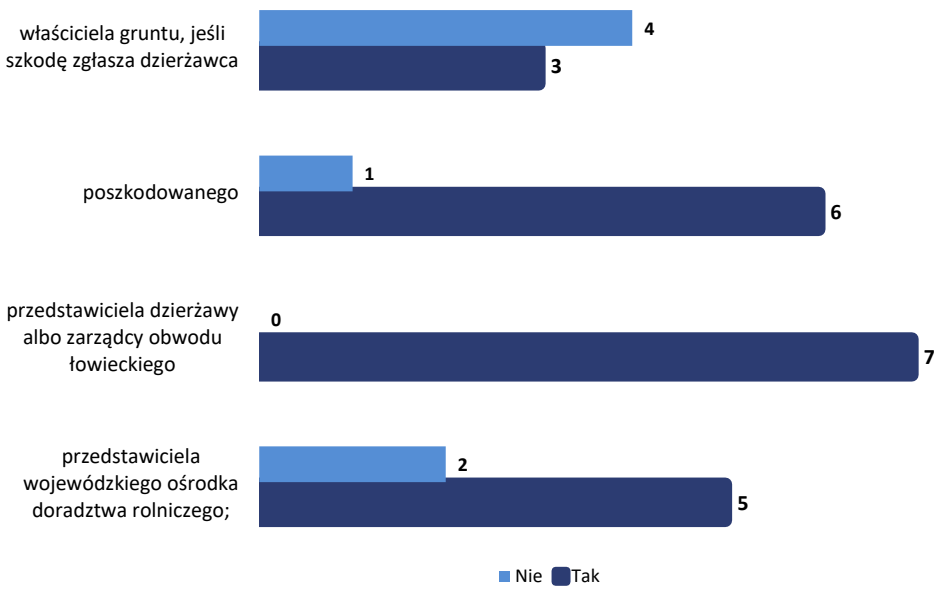

Szacowania szkód oraz ustalania wysokości odszkodowania dokonuje zespół składający się z:

- przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego,
- przedstawiciela dzierżawy albo zarządcy obwodu łowieckiego (najczęściej koła łowieckiego),
- poszkodowanego (właściciela lub posiadacza gruntów rolnych – w zależności od sytuacji kto jest właścicielem uprawy)

Jak widać na załączonym wykresie 4 podmioty miały problem ze wskazaniem prawidłowych odpowiedzi.

Bardzo ciekawie rozłożyły się też odpowiedzi na pytanie o termin zgłaszania szkody.

Wykres 23. W jakim terminie powinien być złożony wniosek o szacowanie szkody? [dane w procentach]

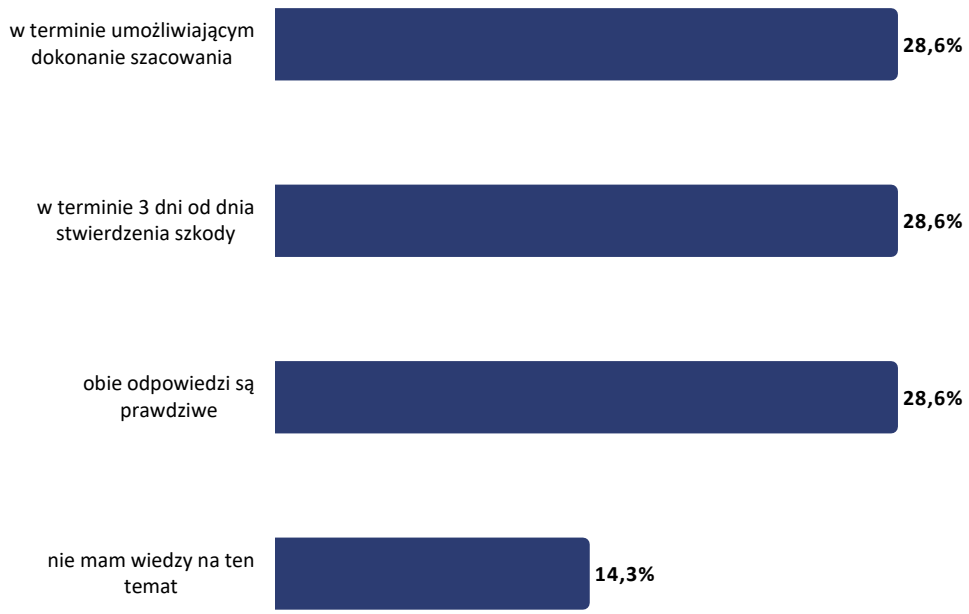

Pierwszy z obowiązujących terminów to termin złożenia wniosku o szacowanie szkody. Wniosek winien być złożony w terminie umożliwiającym dokonanie szacowania. W praktyce oznacza to, że szkoda winna być zgłoszona w jak najkrótszym odstępie czasu od jej wystąpienia (czy też zauważenia). Ma to przykładowo znaczenie w przypadku szkód wiosennych, gdyż postępująca w szybkim tempie wegetacja roślin może znacznie utrudnić a niekiedy nawet uniemożliwić prawidłowe oszacowanie. Niejednokrotnie występują równocześnie na uprawie różne czynniki wywołujące szkodę, które w miarę upływu czasu są coraz trudniejsze do wyodrębnienia. Dlatego także i z tej przyczyny korzystnym jest szybkie zawiadomienie o szkodzie i niezwłoczne jej oszacowanie. Sugeruje się, by przedstawiciele dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego, którzy zauważyli szkodę poinformowali właściciela uprawy o jej wystąpieniu, celem oficjalnego zgłoszenia szkody.

Z czego wynikają inne odpowiedzi? Być może z niezrozumienia pytania. Możliwym też jest, że respondenci słyszeli o innych terminach w kontekście całego procesu odszkodowawczego, ale przypisali je niewłaściwie do pytania.

Zatem: jakie są inne terminy konieczne do zachowania w tym procesie?

- oględzin uprawy dokonać należy niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku o szacowanie szkody,

• dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia poszkodowanego oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody o planowanej dacie dokonania oględzin uprawy w terminie 3 dni od otrzymania wniosku o szacowanie,

• poszkodowany ma obowiązek zawiadomić dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego w formie pisemnej o planowanym sprzęcie (zbiorze) uprawy w terminie 7 dni przed zamierzonym zbiorem uprawy,

• szacowania ostatecznego w uprawach rolnych dokonuje się bezpośrednio przed dokonaniem sprzętu (zbioru) uprawy, najpóźniej w dzień sprzętu (zbioru) uprawy, a w przypadku szkód: wyrządzonych w płodach rolnych, wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz skód powstałych i zgłoszonych bezpośrednio przed zbiorem uprawy – w terminie 7 dni od daty otrzymania wniosku o szacowanie,

• przedstawiciel gminy zawiadamia poszkodowanego oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody planowanej dacie dokonania szacowania ostatecznego uprawy w terminie 3 dni od otrzymania informacji od poszkodowanego o planowanej dacie zbioru uprawy, a w przypadku szkód: wyrządzonych w płodach rolnych, wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz skód powstałych i zgłoszonych bezpośrednio przed zbiorem uprawy – w terminie 3 dni od daty otrzymania wniosku o szacowanie,

• protokoły dokumentujące czynności oględzin oraz szacowania ostatecznego winy zostać sporządzone niezwłocznie po zakończeniu tych czynności. Terminu „niezwłocznie" nie należy utożsamiać z terminem natychmiastowym, termin „niezwłocznie" oznacza termin realny, mający na względzie okoliczności miejsca i czasu oraz charakteru danej czynności. Należy przyjąć, iż „niezwłocznie" oznacza obowiązek sporządzenia protokołu w jak najkrótszym możliwym czasie w danej sytuacji, n poszkodowany oraz dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego mogą złożyć odwołanie od ustaleń protokołu oględzin oraz protokołu szacowania ostatecznego w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu,

• nadleśniczy (lub odpowiednio dyrektor): • dokonuje oględzin uprawy (lub odpowiednio ostatecznego szacowania) niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania, • informuje o terminie czynności członków zespołu szacującego, a także przedstawiciela właściwej terytorialnie izby rolniczej (na wniosek członka zespołu szacującego) w terminie 3 dni od daty otrzymania odwołania, • wydaje decyzję ustalającą wysokość odszkodowania w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołów,

• wypłata odszkodowania następuje w terminie 30 dni od dnia: • sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody, pod warunkiem, że nie złożono odwołania od ustaleń szacowania szkody; wniesienie odwołania wstrzymuje wypłatę odszkodowania, • doręczenia decyzji nadleśniczego w sprawie odszkodowania, wydanej w ramach procedury odwoławczej,

• poszkodowany i dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji ustalającej wysokość szkody może wnieść powództwo do sądu powszechnego w terminie 3 miesięcy od daty doręczenia decyzji.

Sprawdzano też, czy respondentom znany jest termin oględzin uprawy. Tutaj wszystkie odpowiedzi były prawidłowe. 7 osób odpowiedziało, że oględzin należy dokonać niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku o szacowanie szkody.

W dalszej części pytano o obowiązki poszkodowanego. Tutaj nie było wątpliwości co do powinności poszkodowanego, jedynie co do formy. Obowiązująca jest w tym przypadku forma pisemna.

Wykres 24. Czy poszkodowany ma obowiązek zawiadomić dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego o planowanym sprzęcie (zbiorze) uprawy przed zamierzonym zbiorem uprawy? [dane w procentach]

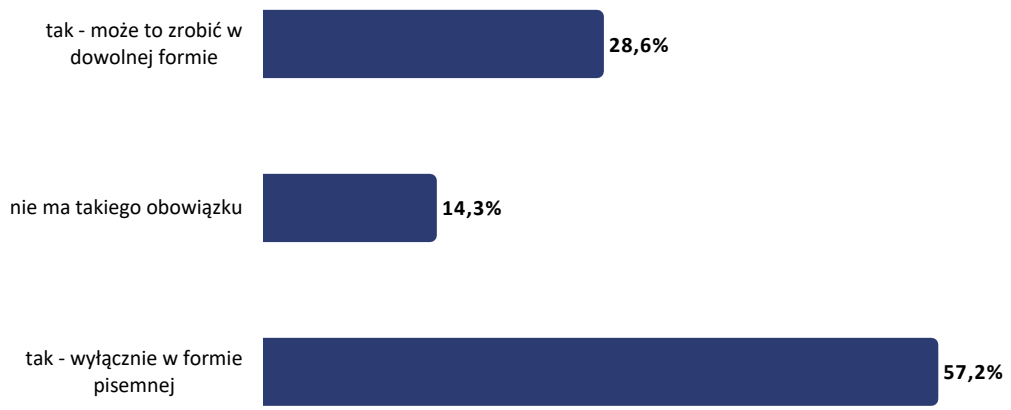

Kolejne pytania dotyczyły szacowania ostatecznego szkody. Szacowania ostatecznego w uprawach rolnych dokonuje się bezpośrednio przed dokonaniem sprzętu (zbioru) uprawy, najpóźniej w dzień sprzętu (zbioru) uprawy, a w przypadku szkód: wyrządzonych w płodach rolnych, wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz skód powstałych i zgłoszonych bezpośrednio przed zbiorem uprawy – w terminie 7 dni od daty otrzymania wniosku o szacowanie. Jak odpowiadali respondenci?

Wykres 25. Szacowania ostatecznego szkód dokonanych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód powstałych i zgłoszonych bezpośrednio przed zbiorem uprawy dokonuje się: [dane w procentach]

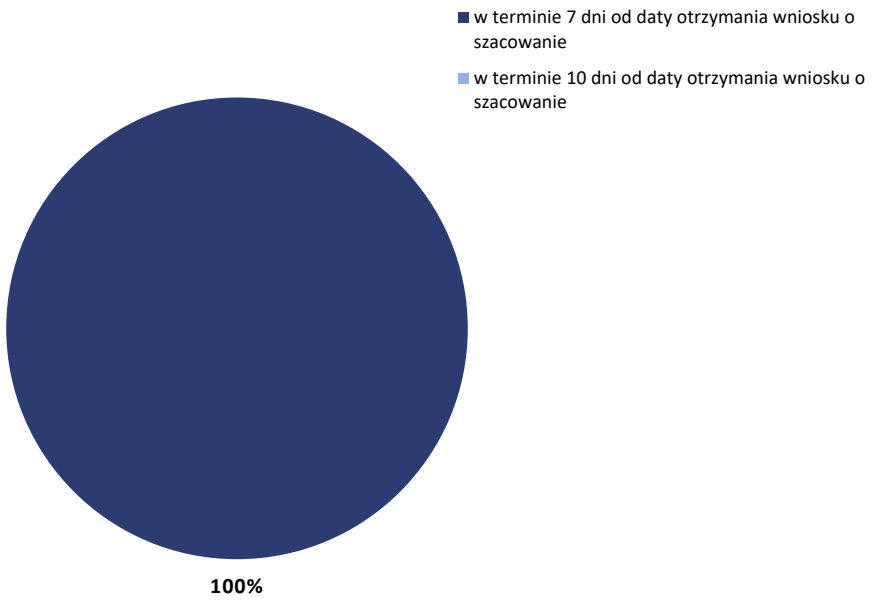

Wykres 26. Szacowania ostatecznego w uprawach rolnych dokonuje się: [dane w procentach]

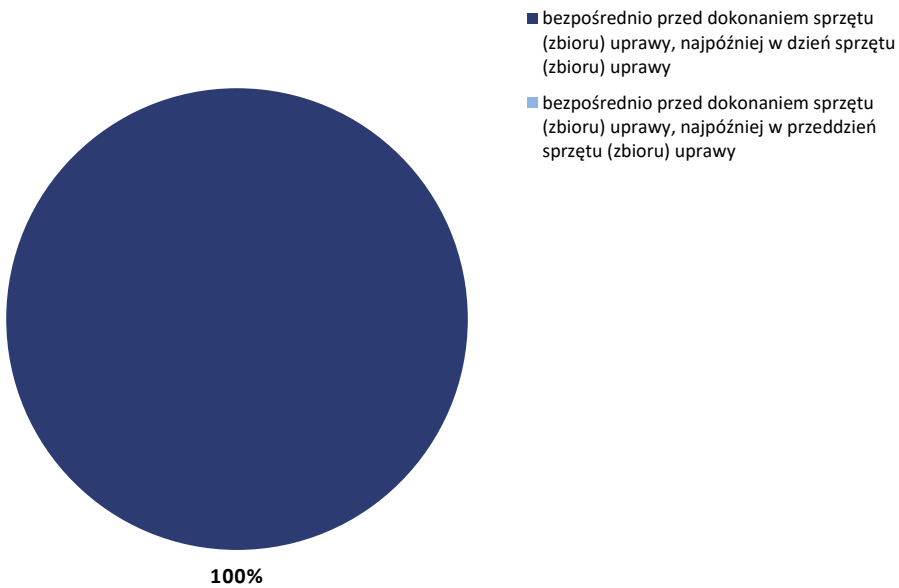

2.3. Analiza wyników. Obowiązki dzierżawcy

W tej części zapytano uczestników badania o obowiązki dzierżawcy. Zarządca lub dzierżawca obwodu łowieckiego w ramach procedury szacowania powinien w szczególności:

• przyjąć wniosek o szacowanie szkody oraz przeprowadzić weryfikację formalną wniosku (sprawdzenie kompletności i poprawności złożonego wniosku) oraz weryfikację merytoryczną wniosku (ustalenie przedmiotu szkody – uprawa rolna, użytek zielony, np. łąka, pastwisko, uprawa rolna bezpośrednio przed zbiorem, płód rolny),

• ustalić termin czynności szacowania (maksymalny termin to 7 dni od daty otrzymania wniosku) i powiadomić pozostałych członków zespołu szacującego o planowanym terminie czynności szacowania w terminie 3 dni od daty otrzymania wniosku,

• wyszacować szkodę wspólnie z pozostałymi członkami zespołu szacującego poprzez dokonanie oględzin oraz szacowanie ostateczne,

• sporządzić w trzech egzemplarzach protokół dokumentujący oględziny oraz szacowanie ostateczne niezwłocznie po zakończeniu danej czynności,

• doręczyć pozostałym członkom zespołu szacującego podpisany przez wszystkich szacujących protokół.

Zebrane od respondentów odpowiedzi wskazują, że nie mają oni jednakowej wiedzy na dany temat. Szczególnie różnice te widać na przykładzie pytania
o obowiązki przedstawiciela zarządcy.

Wykres 27. Do obowiązków przedstawiciela zarządcy (lub dzierżawcy obwodu łowieckiego) należy:
[dane w procentach]

W pytaniach dotyczących czynności wokół szacowania, respondenci odpowiadali tak samo a podane odpowiedzi były zgodne ze stanem faktycznym.

Wykres 28. Protokoły dokumentujące czynności oględzin oraz szacowania ostatecznego powinny zostać sporządzone: [dane w procentach]

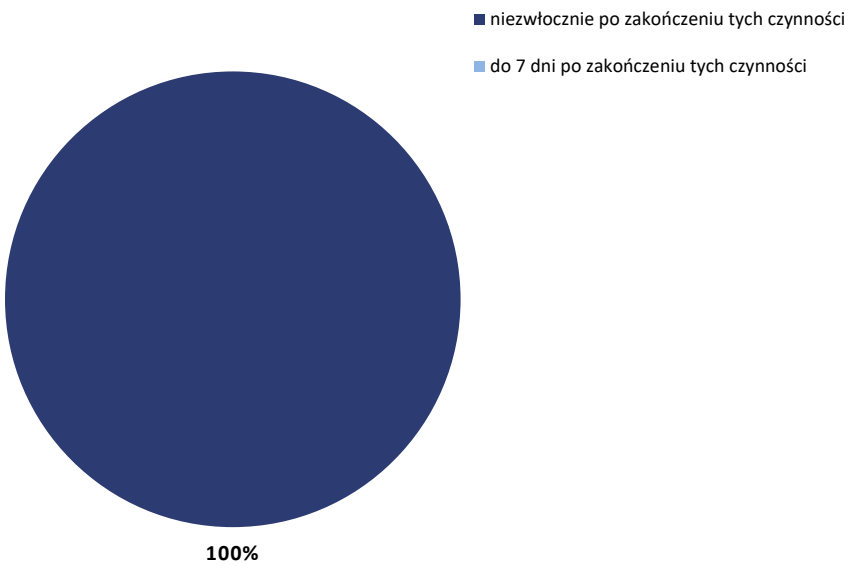

Wykres 29. Czy poszkodowany oraz dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego mogą złożyć odwołanie od ustaleń protokołu oględzin oraz protokołu szacowania ostatecznego? [dane w procentach]

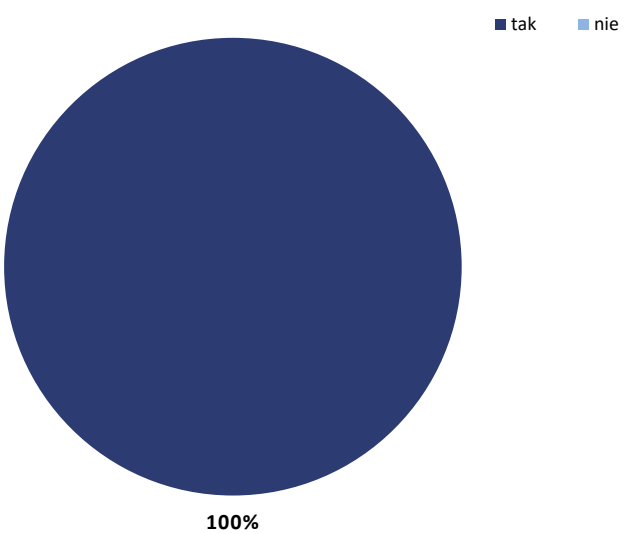

Niejasności budziło też pytanie o procedury szacowania i obowiązki zarządcy/dzierżawcy. Nie dla wszystkich było wiadomym, że w ramach tych obowiązków konieczne do wykonania są takie czynności jak: ustalenie terminu czynności szacowania, powiadomienie pozostałych członków zespołu szacującego o planowanym terminie czynności szacowania w terminie 3 dni od daty otrzymania wniosku, wyszacowanie szkody wspólnie z pozostałymi członkami zespołu szacującego poprzez dokonanie oględzin.

Respondenci zgodni byli też co do terminu p**isemnego zawiadomienia przez poszkodowanego o planowanym terminie zbioru uprawy, wskazując prawidłowo na termin 7 dniowy przed zamierzonym zbiorem uprawy.**

Wykres 30. Jaki jest termin pisemnego zawiadomienia przez poszkodowanego o planowanym terminie zbioru uprawy? [dane w procentach]

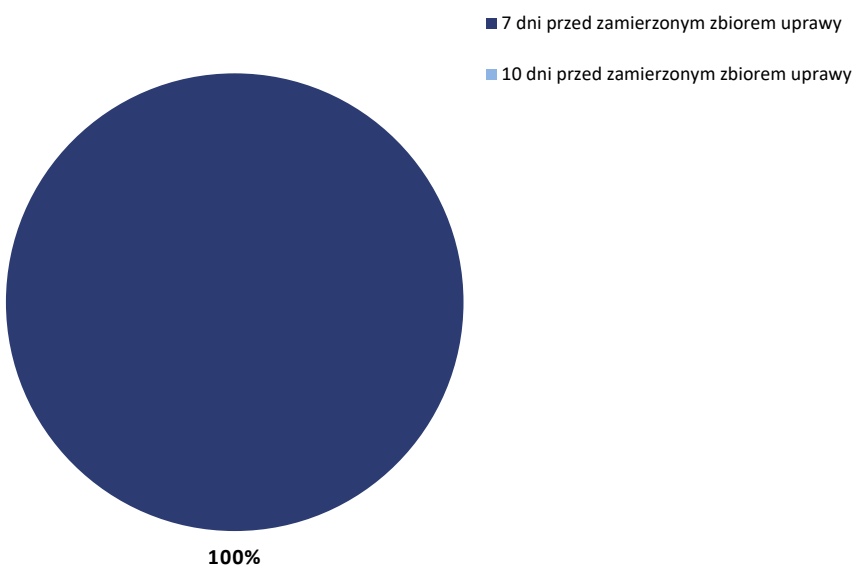

Podobna zgodność i trafność odpowiedzi wystąpiła w pytaniu o obowiązek stawiennictwa w procesie dokonywania szacowania szkód. Procedura szacowania nakłada obowiązek zawiadomienia wszystkich stron o planowanych czynnościach szacowania (oględzinach oraz szacowania ostatecznym). Niestawiennictwo poszkodowanego lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie wstrzymuje dokonania szacowania szkód.

Wykres 31.Czy niesatwiennictwo poszkodowanego lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego wstrzymuje dokonania szacowania szkód? [dane w procentach / 6 odpowiedzi]

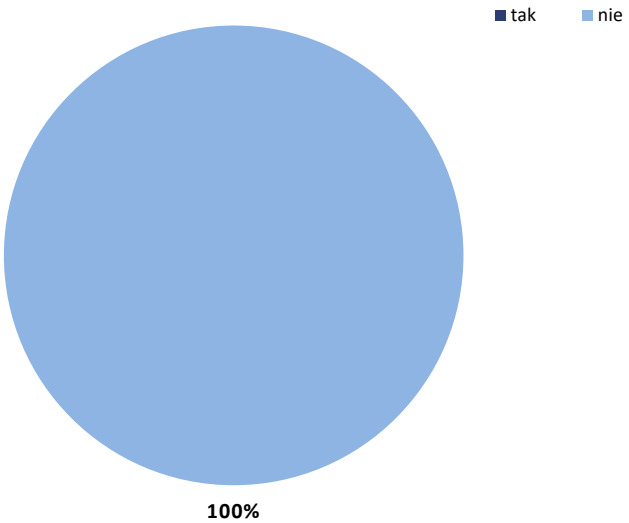

Poproszono też respondentów, aby wypisali czym się różnią oględziny uprawy od szacowania ostatecznego. Odpowiedzi uczestników badania wyglądały następująco:

- oględzin dokonuje się bezpośrednio po zgłoszeniu szkody, szacowania ostatecznego – bezpośrednio przed zbiorem uprawy.
- w czasie oględzin nie określa się wartości szkody
- oględziny uszkodzonej uprawy to czynności zespołu szacującego w ramach zwanego potocznie „szacowania wstępnego".
- stwierdzenie szkody, tj. wyznaczenie obszaru z wystąpienia szkody względem powierzchni całości uprawy dla którego szkoda wystąpiła.
- szacowania ostatecznego dokonuje się najpóźniej w dzień sprzętu, przed dokonaniem sprzętu uszkodzonej uprawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w art. 46 ust. 3.
- brak odpowiedzi

Warto w takim razie, przy okazji tych odpowiedzi doprecyzować te kwestie. Oględziny uszkodzonej uprawy to czynności zespołu szacującego w ramach zwanego potocznie „szacowania wstępnego". Głównym założeniem oględzin jest potwierdzenie okoliczności określonych we wniosku o szacowanie: uszkodzeń roślin oraz podmiotu, który szkodę wyrządził. Oględziny dają możliwość potwierdzenia uszkodzeń roślin na różnych etapach wegetacji, co umożliwia podjęcie decyzji o kontynuacji uprawy lub jej likwidacji z uwagi na powstały zakres uszkodzeń. Dodatkowo umożliwia zebranie podstawowych danych dotyczących uprawy oraz podjęcie działań prewencyjnych w zabezpieczaniu upraw przed dalszym powiększaniem się uszkodzeń.

Szacowanie ostateczne to zbiór szczegółowych czynności, stanowiących podstawę do wyliczenia wielkości odszkodowania. Szczegółowy opis czynności zamieszczono w części „Sposób szacowania szkód łowieckich i wyliczania wysokości odszkodowania".

Respondenci nie mieli wątpliwości, że szacowania szkód nie można zaniechać. Szacowanie szkód łowieckich jest obowiązkiem ustawowym, który podlega bezwzględnemu wykonaniu. Oznacza to, iż podmiot zobowiązany do wykonania czynności szacowania nie może zaniechać wykonania swych obowiązków. Zaniechanie jest zachowaniem bezprawnym, podlegającym odpowiedzialności odszkodowawczej przez ten podmiot. Zatem konsekwencją zaniechania szacowania jest powstanie roszczeń poszkodowanych o zapłatę odszkodowania przeciwko podmiotowi zobowiązanemu do wykonania czynności szacowania.

Wykres 32. Czy można zaniechać szacowania szkód? [dane w procentach]

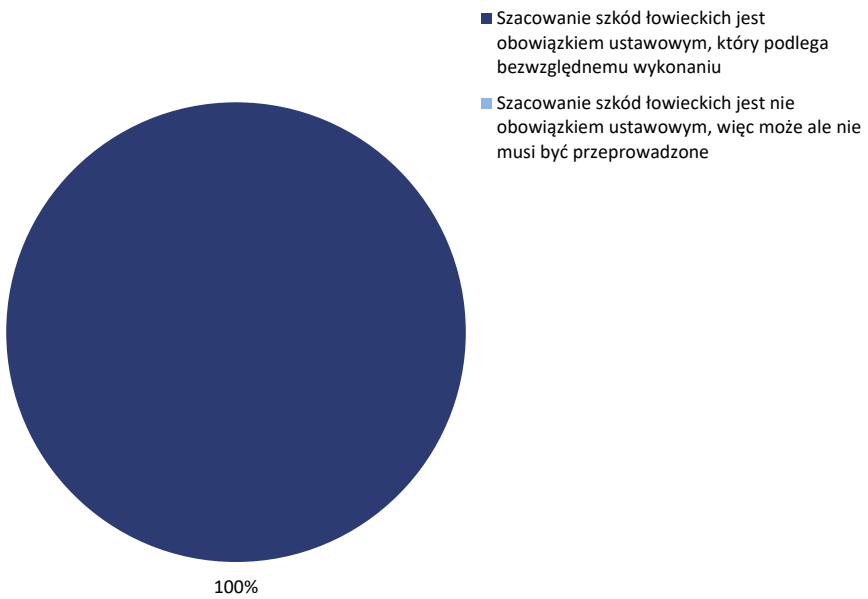

Wykres 33. Czy zaniechanie szacowania rodzi konsekwencje? [dane w procentach]

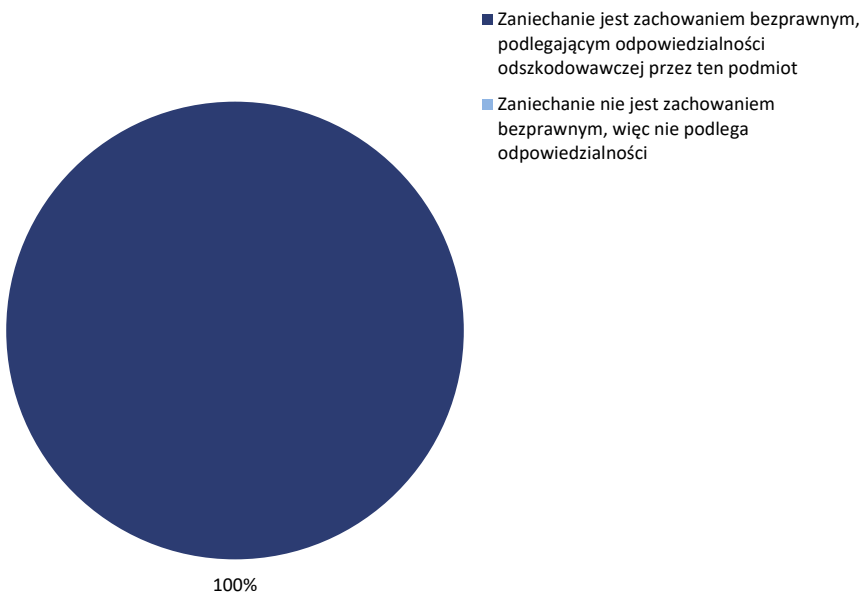

Jednak w przypadku pytania o to komu przysługuje odwołanie od ustaleń szacowania szkody, zdania respondentów były wyraźnie podzielone.

Wykres 34. Komu przysługuje odwołanie od ustaleń szacowania szkody? [dane w procentach]

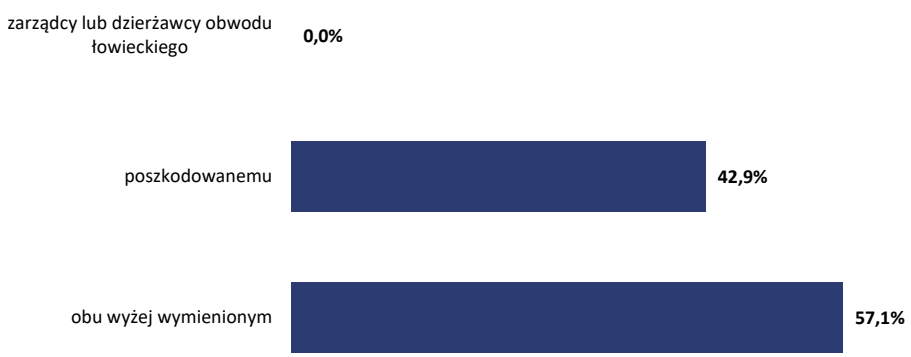

W przypadku odwołania, uprawnienie do wystąpienia z powództwem przysługuje poszkodowanemu oraz zarządcy lub dzierżawcy obwodu łowieckiego.

Na koniec poproszono respondentów o to, aby wskazali co stanowi dla jednostki największy problem w tematyce szkód wyrządzanych przez dzikie zwierzęta na gruntach rolnych na podległym jej terenie. Odpowiedzi z poszczególnych jednostek były zupełnie różne. Trzy urzędy nie wskazały żadnego problemu. Pozostałe wskazały na:

- Brak możliwości przymuszenia Kół łowieckich do zwiększenia liczby odstrzałów.
- Brak jasnych przepisów.
- Brak wiedzy poszkodowanego o procedurze odszkodowawczej.
- Brak właściwego finansowania szkód

2.4. Wnioski z badania

Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego biorący udział w badaniu nie dysponowali jednolitą wiedzą.

Brak rejestrów danych – co wiąże się z brakiem możliwości szacowania skali problemu i porównywania go poprzednimi okresami. Przekłada się to na brak potrzeby konsultacji problemu z grupą zainteresowanych, niezdolnością do wskazania potrzeb grupy i brak orientacji na jej potrzeby szkoleniowe.

Na terenach niektórych gmin są jednostki udzielające wsparcia informacyjnego dla rolników, w których można uzyskać informacje dotyczące procesu odszkodowawczego. Nie zawsze są one wyodrębnione i ich nazewnictwo się rożni, przez co trudno je zidentyfikować. Ich działania nie są też tożsame w każdej gminie.

W urzędach na terenie gmin panuje przekonanie, że podstawowym problemem rolników w procesach odszkodowawczych jest nieznajomość reguł postępowania.

Wyniki badania wskazują, że przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego nie zawsze mają wystarczającą wiedze, by rzetelnie instruować rolników w procesach odszkodowawczych.

Wiele nieścisłości wśród uczestników badania było w kontekście obligatoryjnych terminów w procesach odszkodowawczych.

Współpraca z jednostkami w trakcie trwania badania, charakter odpowiedzi na pytania w kwestionariuszu, zwlekanie z udzieleniem informacji oraz błędy merytoryczne wskazują, że rozpoznawany temat niejednokrotnie traktowany jest przez JST jako mało istotny. Nie przykłada się do niego należytej wagi i często pozostawia się rolników w tym temacie bez odpowiedzi.

CLAAS
LEXION

3. Analiza badań ilościowych. Badanie organizacji pozarządowych

Do badania na temat szkodliwości działania dzikich zwierząt na uprawy w powiecie kartuskim zaproszono także organizacje pozarządowe. Ich udział w badaniu miał pomóc odpowiedzieć na pytanie, czy rolnicy mogą liczyć na ich wsparcie w procesie dochodzenia odszkodowań lub w jakimkolwiek innym związanym z utratą plonów na okoliczność działania dzikiej zwierzyny.

3.1. Profil respondentów

Udział w badaniu wzięli reprezentanci 7 organizacji pozarządowych z powiatu kartuskiego, których działania obejmują mniejsze i większe obszary:

Wykres 35. Zasięg działania organizacji [dane w procentach]

Prawie połowa badanych nie ma zapisu w statucie organizacji działań na rzecz rolników.

Wykres 36. Czy orgnizacja ma w swoim statusie zapis pozwalający na działania na rzecz rolników? [dane w procentach]

Jednakże nawet, jeśli takie zapisy się znajdują, nie oznacza to, że działania dla tej grupy są przez daną organizację prowadzone.

Wykres 37. Czy organizacja świadczy usługi pomocowe dla rolników? [dane w procentach]

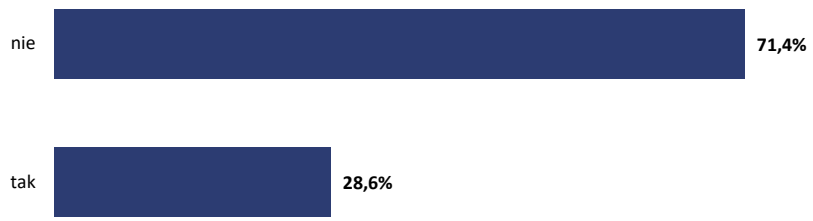

Trzy organizacje z pośród biorących udział w badaniu wskazało, że w ostatnich trzech latach takie działania były przez nie realizowane. Poproszono, aby wskazano charakter tych działań. Odpowiedzi respondenci wpisywali samodzielnie:

» *grodzenia*
» *szkolenia dla osób nieaktywnych zawodowo z terenów wiejskich*
» *porada prawna , szkolenia jak zgłaszać szkody łowieckie*

Odpowiedzi udzielone na pytanie o to, czy do organizacji w ciągu ostatnich trzech lat zgłosił się rolnik z jakimś problemem, świadczą o tym, że szukający rozwiązania nie zawsze mają szanse je uzyskać.

Wykres 38. Czy do organizacji zgłosił się w ciągu ostatnich trzech lat rolnik z jakimś problem? [dane w procentach]

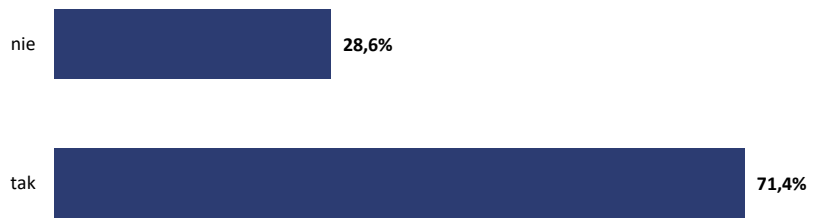

Rolnicy zgłaszali się także do tych podmiotów, które takich usług nie świadczą. Szukali pomocy także wśród tych organizacji, które nie udzieliły im wsparcia. Jakiego rodzaju wsparcia szukali? Poproszono uczestników badania, by wypisali problemy, z jakimi zgłaszali się do nich rolnicy. Udzielono następujących odpowiedzi:

- szkody powodowane przez dziki
- zniszczenia pola spowodowane przez dziki
- problem z Izbą Rolniczą i Starostwem - opiniowanie szkód łowieckich
- szkody łowieckie- współpraca z nadleśnictwem
- szkód łowieckich, odmowa szacowania, zaniżanie kwoty odszkodowania, wielokrotne szkody w ciągu roku

Jedynie 2 na 7 organizacji biorących udział w badaniu świadczy usługę nieodpłatnych porad prawnych. Organizacje nie zawsze posiadają dane na temat tego, czy rolnicy z nich korzystają.

Wykres 39. Jeśli świadczy takie, to czy udzielane są także rolnikom? [dane w procentach]

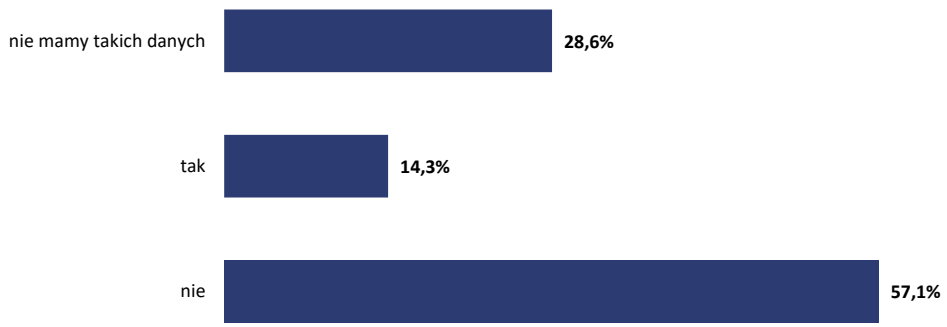

Wykres 40. Czy w ciągu ostatnich trzech lat do organizacji zgłosił się rolnik z prośbą o udzielenie porady prawnej? [dane w procentach]

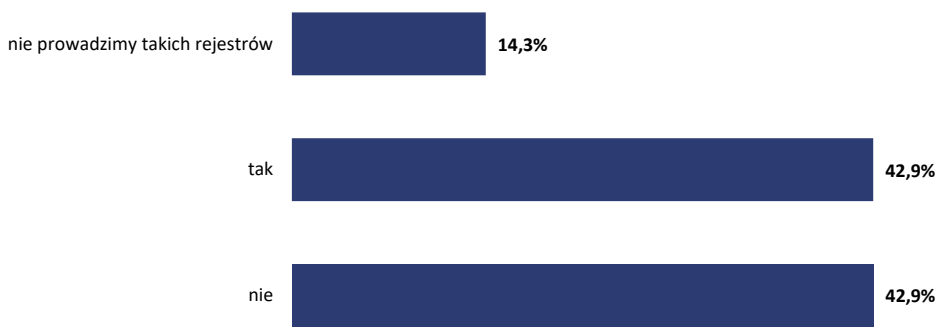

Organizacje biorące udział w badaniu zadeklarowały znajomość problemów z jakimi mierzą się rolnicy w aspekcie działania dzikich zwierząt na uprawianej przez nich ziemi. Tylko jedna z pośród biorących udział w badaniu takiej świadomości nie miała.

Na pytanie o to, czy organizacja w ostatnich 5 latach starała się o jakieś środki finansowe na działanie na rzecz rolników, tylko jedna organizacja zareagowała twierdząco. Zdecydowana większość organizacji takich starań nie podejmowała. Nie zawsze środki te udawało się organizacjom pozyskać.

Wykres 41. Jeśli tak - to czy środki te zostały przyznane? [dane w procentach / 4 odpowiedzi]

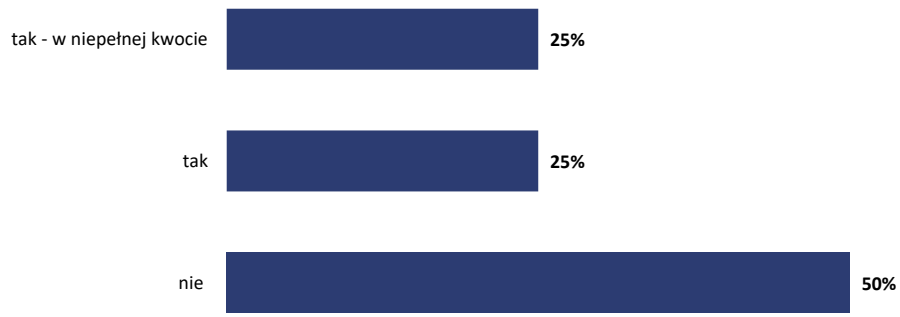

Poproszono, aby respondenci wskazali, jakiego rodzaju działania na rzecz rolników organizacja chciała zapewnić. Udzielono następujących odpowiedzi:

- *pomoc finansowa*
- *żadne*
- *szkolenia z współpracy z radami Sołeckimi*
- *szkolenia dotyczące rachunkowości*
- *edukacja rolników aby zgłaszali wszystkie szkody łowieckie zmiana prawa i przestrzeganie obecnego aby szkody były szacowane niezwłocznie po zgłoszeniu max 3 dni*

Na koniec zadano uczestnikom badania kilka pytań o charakterze hipotetyzującym. I tak na pytanie o to jak zostałaby potraktowana prośba od rolnika o udzielenie wsparcia w procesie odszkodowawczym, gdyby taka wpłynęła do danego NGO, respondenci odpowiadali:

- *prośba zostałaby rozpatrzona*
- *szacowanie szkód i wypłata należytego odszkodowania*
- *zostałaby skierowana do innej organizacji*
- *nie udzielono by wsparcia*
- *udzielono by pomocy w kontaktach z prawnikiem*
- *nie posiadamy prawnika, skierowanie do Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej*
- *została by udzielona porada prawn*a

Kolejne pytanie było sformułowane w następujący sposób: **Gdyby do organizacji wpłynęła prośba od rolnika dotycząca stricte pomocy w procesie odszkodowawczym dotyczącym szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta - jak zostałaby potraktowana?** Udzielono na nie następujących odpowiedzi:

- Tak - Bezpłatne Porady Prawne
- Nieodpłatna pomoc prawna

Na pytanie o to, **czy organizacja odesłałaby rolnika do jakiegoś podmiotu? Jeśli tak - to do jakiego?** Odpowiadano, że wskazano by powiatowy punkt pomocy prawnej, najbliższy urząd (gminy) a także kierowano by rolników do starostwa.

Badając orientację podmiotów biorących udział w badaniu na problem odszkodowawczy dla rolników poszkodowanych przez działania dzikich zwierząt, zapytano je o to, czy znane są im organizacje świadczące pomoc rolnikom. Padły proste odpowiedzi typu Tak lub Nie. Nie wskazano żadnej konkretnej organizacji. Wskazano za to na urząd gminy jako ten, który takiej pomocy udziela.

Na koniec zapytano respondentów na ile atrakcyjną dla nich z punktu widzenia prowadzenia przez nich określonej działalności, jest grupa rolników.

Wykres 42. Czy rolnicy jako grupa społeczna stanowią w jakiejś mierze zainteresowanie dla organizacji? [dane w procentach]

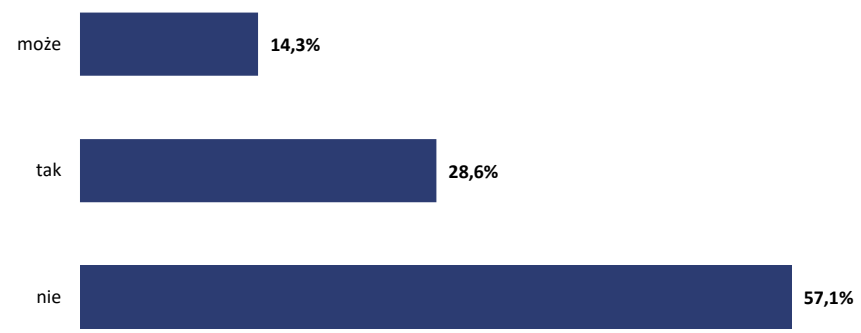

Atrakcyjność ta została opisana głównie przez pryzmat możliwości prowadzenia szkoleń dla rolników – albo w bardzo szerokim zakresie, albo węższym. Ciekawie też wybrzmiała jedna z odpowiedzi, wskazująca na to, że warto, aby się tą grupą zainteresować, albowiem dba ona o interes społeczny.

» *rolnicy produkują żywność a odwlekanie lub odmowa szacowania szkód łowieckich powoduje powiększanie tych szkód... drożyznę żywności*

3.2. Wnioski z badania

Organizacje pozarządowe z terenu objętego badaniem nie wykazywały potrzeby rozwijania usług dla rolników.

Organizacjom działającym na terenie powiatu jest wiadome, że rolnicy szukają porad prawnych. Jednakże nawet, jeśli takie osoby trafiały do dlatego NGO, nie rozwijały one porad prawnych dla rolników.

Połowa respondentów nie starała się na zdobycie dodatkowych środków na zaopiekowanie się ta grupą roboczą.

Dla ponad połowy respondentów rolnicy nie stanowią grupy wartej uwagi przy planowaniu swoich prac.

Analiza porównawcza wyników. Wnioski

Rolnicy jako grup zawodowa (a przynajmniej większość z nich) są dobrze zorganizowani i mają dużą siłę perswazji. Również chętnie organizują się w celu dokonania jakiejś inicjatywy, jednak są to działania bardzo ogólne, mało sprzyjające przemianom, które powinny zachodzić na obszarach wiejskich. Pomimo tego, że pod względem samoorganizacji rolnicy są grupą najbardziej aktywną (chodzi o działania pomocy sąsiedzkiej, najczęściej przy pracach polowych), wciąż jednak panuje wśród nich klimat wzajemnej nieufności do wspólnego działania w realizacji celów ekonomicznych (duży sceptycyzm do tworzenia grup producenckich, pozyskiwania wiedzy, postawa wyczekiwania), co po części można uzasadnić uwarunkowaniami historycznymi. Taka postawa jest utrudniającą w adaptacji do szybkich, ale również koniecznych zmian.

W związku z tym, że rejestry szkód działania dzikich zwierząt na obszarach uprawnych nie są przez urzędy gminne prowadzone, rolnicy nie mają z ramienia urzędu dostępu do interesujących ich danych. To duża szkoda dla poszkodowanych – nie mają oni punktu odniesienia. Ale także dla urzędu, który każdą sprawę musi rozpatrywać na nowo, nie może posłużyć się statystyką ani wcześniej udzieloną odpowiedzią.

Tak samo rolnicy jak JST wskazują że głównym problemem ostatnich trzech lat są szkody łowieckie, głównie wyrządzone przez dziki, sarny, jelenie i łosie.

Na terenach niektórych gmin są jednostki udzielające wsparcia informacyjnego dla rolników, w których można uzyskać informacje dotyczące procesu odszkodowawczego. Rolnicy wskazują jednak problem z identyfikacją takich miejsc, albo nie mają świadomości ich istnienia.

Wiele nieścisłości wśród uczestników badania w grupie JST było w kontekście obligatoryjnych terminów w procesach odszkodowawczych. Warto zauważyć, że udzielenie błędnej informacji powoduje, że poszkodowany nie może skutecznie dochodzić swoich praw.

Rozpoznawany temat niejednokrotnie traktowany jest przez JST jako mało istotny. Nie przykłada się do niego należytej wagi i często pozostawia się rolników w tym temacie bez odpowiedzi. Nie kieruje się ich nawet do innych wyspecjalizowanych jednostek.

Rekomendacje

W związku z tym, że urzędy gminne, do których często stawiają się rolnicy w pierwszej kolejności szukając pomocy, nie prowadzą rejestru szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta na polach uprawnych, pozbawia się rolników możliwości szukania wsparcia. Gdyby taki rejestr był prowadzony, rolnicy mieliby punkt odniesienia ponoszonych szkód w stosunku do innych w gminie. Ponadto można by udzielać im wsparcia w odniesieniu do wcześniej zgłaszanej sprawy. W przypadku braku rejestru, każdą sprawę rozpoznawać należałoby od nowa. Być może wdrożenie takiego rozwiązania już na poziomie gminnym, zmniejszyłoby czas oczekiwania na pomoc w sprawie dotyczącej omawianych problemów.

Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego biorący udział w badaniu nie dysponowali jednolitą wiedzą. Zasadnym wydaje się przeszkolenie kadry w obsłudze rolników, także w aspekcie doradczym pod kątem procesu odszkodowawczego dotyczącego szkodliwości działania dzikiej zwierzyny na uprawy rolne.

Warto rozważyć ujednolicenie nazewnictwa dla jednostek pomocowych dla rolników w gminach w całym powiecie. Rolnicy są grupą, która wzajemnie się wspiera i przekazują sobie nawzajem informacje. Jednak, jeśli nie są w stanie na podstawie przekazanej instrukcji od innego rolnika z sąsiedniej gminy, poruszać się w urzędzie na terenie własnej (gminy), mają poczucie że w różnych jednostkach samorządów, w zależności od miejsca, grupa jest traktowana zupełnie inaczej.

Przedstawiciele gminnych jednostek samorządu terytorialnego nie zawsze mają wystarczającą wiedze, by rzetelnie instruować rolników w procesach odszkodowawczych. Zważywszy, że są to często wybory pierwszego kontaktu dla rolników, warto rozważyć odpowiednie szkolenia dla osób, które mogłyby być oddelegowane do współpracy z tą grupą w ramach pełnionych obowiązków.

NGOsy działające tam, gdzie jest spora reprezentacja rolników, powinny pomyśleć o działaniach na ich rzecz. Zwłaszcza cennym byłoby wsparcie tej grupy poradnictwem prawnym i przechodzeniem przez proces odszkodowawczy. Brakuje wykazu publicznego adresów mailowych i korespondencyjnych do kół łowieckich np. dostępnych w BIP danej jednostki gminnej.

Stowarzyszenie Rolnik zlecające badanie w ramach projektu Nowy Fundusz Akumulator Społeczny od lat zabiega o sprawiedliwość dla rolników nękanych przez dziki. Swoje uwagi zgłaszało do Powiatowej Izby Rolniczej w Kartuzach, Pomorskiej Izby Rolniczej w Pruszczu Gdańskim i Krajowej Izbie Rolniczej. Problem systematycznych szkód wyrządzanych przez nadmierną liczbę dzikiej zwierzyny pozbawia rolników niezbędnej paszy potrzebnej do produkcji bydła a tym samym pozbawia ich środków do życia. Nie wszyscy rolnicy znają jednak dobrze zasady postępowania obowiązujące przy ubieganiu się o odszkodowanie za wyrządzone przez zwierzęta w uprawach straty. Likwidowanie szkód trwa bardzo długo, a wiele nie jest w ogóle zgłaszanych. Szkody są robione systematycznie wiele razy w ciągu roku, a odszkodowania nie pokrywają rzeczywistych strat i zmuszają rolników do ograniczenia intensywności uprawy, a za tym idzie ograniczenie w hodowli zwierząt. Dlatego zgłoszono niniejsze badania, żeby problem zgłębić i poszukać rozwiązań.

ISBN: 978-83-965899-0-3

PPBO